

SATURS

(ALBERTS SPRŪDŽS)

CYRMA AZARS

JEZUPENĀ SAPYNS

(Cērpīņu Blauzga)

MĀRGU SOLA

(Šmagru Pīters)

KUNGA GELĀ!

(Helena Simonova)

LAIMIS MŌTĀ

(Francs Trasuns)

NŪGRYMUŠŌ PILŠ

NŌVIS JŌJUMS

(P. Priķuļš)

TREJS ZYRGI

(V. Mundurs)

PAĀMAITA I MŌTIS ĀMAITA

(_____)

VACĪS KRŪGS

(_____)

DRAUGI

(S.Putāns)

VACĪS KRYSTS

KOPSĀTAS ĪLA

(MALTANĪTS)

KAI MĀŠ DZEIVOJOM

(J. BROKS)

STUČKYS LAIKI

(Marija Kriviša)

AS ĀAITINĀ GONŪS GŌJU

(A. Gudritš)

ŠKOLŌTŌJA SŌPIS

ŠKOLŌTŌJU PUČU DĪNYS

(Fr. Kemps)

LATVEJA

(Leons Širins)

PRYMAKI

(O. Rupaiņš)

AUDIEJA

(Speidulis)

NŪTYKUMS

(Raibūs cīma Aleks)

DIPEIŠA PRĪKI I BĀDYS

(A. Pleišš)

MODERNĪS PRECINĪKS

(P. Kalniņš)

NAUDA KOLTŌS

(N. N.)

STŌMAČŪS

(_____)

KOMETA

(Romuks Žauga)

AUGUSTAM — PASAULĀ

(Oņtā Leičujōņš)

NAUTRĀNU REDZIEJUMS

(Rasma Urtāne)

IZ DZEIVIS

(Mosola)

DZĀDZKYS NALAIMĀ

(X.)

VACA PŌSOKA PAR GAISMU

(Jurs Pabērzs)

SKŪPĪS VECŠ

(Al K.)

KŌZYS

(Skomba)

„DRYVAS” JŪKI

(Ernests Vilcāns)

PAR LAIKU

NU DZĀRŌJA DZEIVIS

ALBERTS SPRŪDŽS

CYRMA AZARS

(Teika)

Saulis tveicā vaigus glōsta,
Olūts augši viļņus sviž.
Iudinš burbuli kū stōsta,
Namināt sirdš nanūciš.

Divys mārgys, skrūzis pyldūt,
Sirdi kryutis sytom jiut.
„Saulāi pōrōk korsti syldūt,
Kaut kam baigam vajag bīt.”

„Ai, nu niki! Kotru dīnu
Vārsmi dabass zāmī mat...
Vīnūs svīdrūs troškū sinu
Mīsu puiši skaudzī vad.

Nasom vāsyz dzyrys molku,
Lai jī spāku atgiun, žiergst.
Re, tai sauvi ceļ kai bolku,
Saulā ar kai rōvā mierkst...”

„Baigi, baigi! Itik korsti
Bejš vāl nav, kod launogs klēt...
Tu jau ari gaisu tvorsti,
Dar mums vaigus nūskolōt.”

Mārgys nūlik zāmī skrūzis,
Plaukstis vāsu veļdzi smeļ.
Sōrtus vaigus, tai kai rūzis,
Olūtenām preteim ceļ.

Tūmār gurdums nateik mozōks,
Spāka nav, taipaļ kai pyrms —
„Vārsmis spīdums palik osōks,
Bailis sirdi grauž kai cyrms...”

Pieški zāmis kliepš izvōžās:
Olūts, ir kai satrokōts,
Šlāktūt pōri krostam gōžās,
Aprej mārgys, vard i krōc...

Dažūs mirklūs izgaist pļovys,
Rādžis tik jau azars vīns.
Jiutūt viļņu meikstōs skovys,
Atvoglst sagrudušis sīns.

Placūs vīgli ceļūt skaudzis,
Viļņi tōs iz krostu nas:
„Naizpietās jaunōs audzis
Cyrma azarradeibys.

Vōrdu mārgys atmināja,
I kai gribāja tū Dīvs,
Cikam myužōš godu skrāja —
Azars saulī siļdāsīs.

Tikai solu tū, kur dzyna
Agrōk olūts straumāi traukt,
Niu lai vysi ļaudš tū zyna:
Vāg par Mārgu solu saukt.”

Celā augūt, krostā slōpstūt,
Viļņi šļupst kai cylvāks vacs.
Nazyna, ka, pīt trōpstūt,
Dzierd tū vysi: jauns i vacs.

„Straume”, Nr.3 – 1932 Trešis goda catūrksnis

U.Neimaņa foto

Aļberts

JEZUPENÁ SAPYNS
(Sveši vōrdi svešōs spolvōs)

Kod krūgā dīsgon beja dzarts
Trejs nakts i dīnas,
Kod vysim apnicš beja žarts,
Tod dalyka, lai īnas

Vāļ ola krūgā daudz,
Vāļ vīnu pošu reizi,
Tai pīdzārt gribā ļauds
Iz troki trokū veizi.

Pec laika kur-kurīs tī kleida,
Tik Jezups sīna pyunī leida.
Jys vīgli rogovōs īgula,
I cīži mīgs tam blokim gula.

Tá — žvīgs! Gunš pōrzakļāun.
Jezupenám iuzys treiš.
Prōtā jam īzasaun:
Voi reitu sagaidejš?

Kai muzykys ritmā,
Kai vīgldejis taktī
Ar rogovom Jezups
Kōp gaisā šai naktī.

Ak bailis, ak šausmys,
Kas tōs tá lai klōsta,
Kai kotlu gunš ceplī
Tōs Jezupu glōsta!

Jau irā leidz sejai!
— Voi ōrā lai lāc?
Jau, jau pōri sejai!
— Voi lyudzīs, voi rāč?

Jau jau ir pi spōris,
I cysys jys jīut.
«Ak, grākim koč pōr as,
Ak, teiram koč bīt!»

— Kikirigī! Aiz meža, aiz pūra
Jauns gaileitš reitausmu zvona,
Vairs najauž naškeistō gora,
Tik kritīni zámī Jezups pamona.

Blyugzs i bladāks!
Kreit rogovys. Veikts
Naškeistō spāks,
I Jezups bīš beigts!

Īkreit jys jjurā.
Kas glōbtīs gon lāmš?
Nōvā bez pyura,
Bez zalta jū jāmš...

Tik reitā acš valī jys vārā,
Sāv vōreigū vītu satvārā.
Gon skaiški vairs nabeja byudeni:
Bej guliejš jys nateirā iudinī.

„Zīdūnis, Nr.7 – 1929

MĀRGU SOLA

(Viesturiska teika)

I

Zīd, storp Olūksni i Ludzu,
Tagad pylņys kvišu, rudzu
Dryvys, tai kai dzeipur-deči.
Seņōk tá, kai stōsta veči,
Stīpās vīneiģi viņ pūri,
Meži myglaini, kai būri
Sovā nūslāpumā dzilā,
Stompa pūrulōjā zylā
Orōjs nadzyna vāļ vogu,
Tī tik medinīks ar rogu,
Blisi, suni, taurāi skanūt,
Mežā gōja, zvīerus dzanūt.

Laiks vysvarons vysu maina,
Paīt godi — cyta aina.
Dryvys plaukst — kur beja mežš,
Senejs — tōls, i palīk svešs.
Tik vāļ stōv leidz mýsu laikim,
Kūkim apaugusā slaikim,
Skaista, vysa teita zōlī
Sola, Stompa pūra tōlī.
Kūks pi kūka stōv tá slaiks
Nav tūs iznycynōjš laiks.
Sovam ritinām par lobu,
Solys ōra skaistū dobu.
Apsorgoj tū burveigs spāks
Nu tīm, kas naatzēist, kas — grāks.
Beistās čārtīs tá pi kūka
Ļaužu montkōreigō rūka.
Asūt apburta tei sola —
Stōsta, runoj vysa mola.
Vāļ mozi bȳdami nu aukļom
Asom dzierdiejušs — par krauklim,
Vylkim, lōčim cytim zvīerim

Seņōk ļaudš par dorbim kōrim,
Tykušs pōrvārsti — ir stōsts —
Asūt tys nu Dīva lōsts.
Cik tam taisneibys, tys prūtams,
Mýsim tagad skaidrōk ļiutams,
Tūmār cyti tič i tam,
Ka tai irā vāļ leidz šam.

II

Tys beja seņ. Tam symtim godu
Morus, vaidus, gunš i bodu,
Apkōrť aplenkta i grauta,
Citā latgalīšu tauta.
Byra asiņaini svīdri..
Dāni, vōciši i zvīdri
Vádā ilggadeigu karu,
Mōcā mýs ar sovu varu.
Vālōk pūli, leiši, krīvi,
Sorgit turpmōk nu jīm Dīvi!
Bruka mums i gōja kari.
Svešu vāļdinīku cari
Násā cīsšonys i mūkys,
Stīpā nažieleigōs rūkys
Vysai mýsu tautai pōri,
Kai nu tuksness sisiņ-bori.
Nōvis vāļdāja tod drudzis.
Viļaks, Riezeknis i Ludzys,
Golā, beidzūt Daugavpilš,
Ari sagrautys bej pilš.
Bet pa apgobola draudzom
Liki gulāja, voi skaudžom!
Apkōrť, lykōs ļauni gori,
Suņu izsolkuši bori
Skrāja, gaudōja i kaucā,
Grizās, paleigā sáv saucā
Cytus — laupiejumu laupāť,
Zvīeram navajaga taupāť.
Bogots mīlasts teikt mās varom,
Tá beja izsolkušam zvāram.

Tī, kas inaidnīka rūkōs
Dzeivi kryta, ari mūkys,
Symťraiz lelōkys krist ļauģi,
Citā bendis rūku pļauģi.
Brīsmys ritāja bez gola.
Čápá gunī, krystā kola
Sirdi, izadūmōť gryuts,
Dzeivam cylvākam nu kryutš
Grizā ōrā. Acīs dyurā.
Bārnus tai, kai molku kiura
I, kod nabeja kō cyta,
Upōs sleicynōja, syta.
Tod veļ parosta bej lita —
Dzeivu, biži, likť iz mīta,
Graizāt vanginīkim mālīs,
Taidys seņōk beja spēlis!
Bet, kaidys jaunovom i sīvom
Tyka nūdareits tá ļauns,
Zynoms par tū vīnam Dīvam,
Stōstāt navar, palīk kauns!

Tī, kam dzeivōť tyka ļauts,
Kai ar tī, kas izcītš mūkys
Dzeivs palyka svešūs rūkōs,
Beja nalaimeigi ļaudš.
Nabej izejis tīm cytys
Gūstā svešim kas bej krytis.
Eiss bej svešinīkim lykums:
Ļauni moralā i tykums:
Kas řaiz breiveibu sáv zaudā —
Verga tīseibys tys bauda.
Tō pec vanginīkus — vergus
Vysus pōrdūt vādā tiergūs,
Kur tūs pōrdavōja, pierka
Dažu dažaida deļ mierkā.
Taidi Pleskovā bej tierģi,
Kurūs nalaimeigi vergi,
Tai kai lūpi — gūvš voi aita
Tyka pōrdūti bez skaita.

Godā řaizi, Mikeļdinā,
Krīvu knázš ti braucā cīmā
Lai sáv treisūšu nu baiļu,
Pajimt verdzeneiti daiļu.

III

Mýsu dzymtū zámi vōrdūt,
Dzyna svešinīki pōrdūt
Řaiz nu Latgolys paceļu
Jaunu maitu pulku lelu.
Saulā tyvōjās iz rītu,
Guleišonai atrast vītu
Steidzās, meklāja iz nakťš
Vergu pavadūņu vaktš.
Vīna lela meža molā
Vīta atrosta bej golā,
Kur vysys, sasaisteitōm rūkom,
Maitys - verdzenis zam kūkim
Stōjūt naktái dzilái, klusai,
Tyka nūvītōtys dusai.
Vacīs latgalītš Vysvaldis,
Jōpasoka tá jam paļdis!
Mežūs glōbdamīs ar saimi —
Dālym Kangari i Raini
Beja, verdzenom par laimi,
Laikā pamaniejs šū ainu.
Dreiži apkōrť skrāja zinā
Mýsu ļaudim, lai tik vini,
Laika nazaudūt ni breiža,
Pi Vysvalža bȳtu dreiži!
Kai lōči, cālušīs nu mygom,
Kas ar izkapti, ar blisi,
Ar ciervim apbruņōti vysī —
Plyudā ļaudš pa meža stygom,
Nakti maneigi i klusi,
Iz tū, kur nūrōdeits bej pusi.
Apkōrť beja dzilā nakťš.
Snaudā sorgi jau iz vaktš.
Laikim palādys tik klīdzā,

Spīdzá, vaimanōja, zvīdzá,
Tai kai gribādamys teikt —
„Laiks ir svešinīkus beigt!”
Kod jau pīteikuši daudz
Sagōjuši beja ļauds,
Tod, jymdams vadeibu iz sevá,
Patš Vvsvaldš zeimi dāvá:
Apkauť vysus! Cyts pi cyta,
Ocumirklī, sardzá kryta.
Izbāgt paspāja vīns, ūtrs,
Tikai tys, kas nabej kūtrs.
Maitys verdzenis i sīvys,
Tagad vysys tyka breivys.
Glōbá soveji tá ļauds,
Maitu nalaimeigū daudz.
I, lai nūsorgōť nu jauna
Krīvu uzbrukuma ļauna
Nūlamts beja, голу-golā,
Maitys aizvást Mārgu solā.
Izbāgt paspiejuši krīvi,
Skaitā moť ka kaidi divi,
Ilgi maļdājās pa svešim
Lelēm, nazynomīm mežim.
Cikom sovu kara spēku
Golā sasnādzá ar grāku.
Tod bej nūlamts pakaļdzeitis,
Laiku nazaudāt, ni beitis.
I iz nūtykuma vītu,
Lai tik ōtrōk lobōť lītu,
Symti seši — drōzās bors
Krīvu naškeists ļaunīs gors!
Kai bīži sunš pa pādim brīn
Zvieram, kurs pa mežu skrīn,
Tai ti krīvu bori bryda
Latvim pakaļ mežu vydā,
Bet kai nabeja, tai nav
Maitu nūlaupeitū jau.
Golā, izmysuši panōkt,

Krīvi nūlāmá vairs nanōkt
Dzilōk mežūs, bet tivleīt
Iz sovu vacū vītu kleīt.
Tá, varbūt, vyss bejš bīt labi
Kab na Vysvald dāly obi,
Ejmūt medeibōs pa mežim
Zvierim putnim teiklus klōť
Pōrōk tyvu jī pi svešim
Nabūt nūklīvuši klōť.
Krīvi obejus tūs brōļus
Gūstā sajāmá kai cōļus.
Sōcá spīdzynōť i mūcāt,
Rūkys lauť i kōjis lūcāt,
Lai tik izdabōť nu viņu
Vajdzeigū deļ sevá ziņu.
Brōlim osorys viņ byra.
Klusu cīsdams Rainis myra
Zūbyns prodūrts. Mūkōs slōpdams,
Kangars, dzeiveibu sáv glōbdams,
Tūmār, naizcītá i klusi
Iz lobū parōdāja pusi,
Sacā: tōli, tōli pūra golā,
Tī aiz meža, Mārgu solā
Mārgys, jaunovys i sīvys
Vysys paslāptys ir dzeivys.
Bet bez pavadūnā tur,
Lai koť mani kar voi dur,
Aizīt navarot jiuš poši!
Jo iz kotra sūlā plaši
Muklōjs — otvori ti čer
Tūs, kas kōji pūrā sper.
Bet, as pateikšu jums, klausit!
Ka viņ maņ jiuš dzeivōť ļausit,
Dūsit zūbynu i blisi,
To bīsīt aizvasti ti vysī.
Kai Judašs nazkod pōrdevš Dīvu
Par zalta trejsdesmit bej grošim,
Kai tagad, godōs, bārnus, sīvu

Pōrdūd cyts, lai dzeivōť pošam,
Tai Kangars pōrdává tod tautu,
Lai tikai pošam dzeivōť ļautu.
Tagad krīvu bora vežus
Kangars vádá dziļūs mežūs.
Kai kaisleigs medinīks iz jakti,
Krīvi gōja dīn i nakti.
Dzyna ti jūs gryba ļauna —
Dabōť sīvītis nu jauna.
Dzilūs mežu celi šaurī
Beja izīti jau cauri
Tod apkōť atsaklōja plots
Stompa pūra palāks skots
— Krīvi cerāja, ka žigli,
Tagad maitys sasnāgs vīgli,
— Tikai Kangarš beja dryums,
Stōvūt svešinīkim pretim,
Kai pūra zamīs nūmōkts kryums,
Kur-nakur izkaiseits pa retim.
Lykōs, nūdeviejam kryutīs
Gaisa tryuka, kod jys pyutās,
Acīs, lykōs, spēki mirdz,
Rūkys stīp i zūbus nirdz.
Bet cīta Kangaram bej sirdš.
Jō apziná vāļ snaudá,
Lai gon tyvōk brīsmys draudā
Maitom nūglobōtom solā
Kliuť par vergim svešā molā.
Leiku-leikom stygom gōja
Pūrā svešinīku kōja
Jau jī acim rādzāt gīva
Solu, kas pavysam tyva
Pūrā zylgōja, kai dryva.
Tikai atlyka pōrs takys
Izīt beistamōkōs vītys
I tod nūdeveibys sakys
Šausmu parōdeitu lītys.
Nōveigs nūdeveibys grāks!

Tū vysvarons Dīva spēks
Sirdī izjust kotram lik,
Koť teu cīta bītu cik!
Pamirdz laikim sirdī dzierkstš
I mēsīm naradzamīs piersts
Roda taidu ceļu it,
Kas par gūdu Dīvam riť.
Tai i Kungaram tá beja,
Kod ļaunam mierkám tyvu beja
Lyka sirdš jam izjust kauna
Vysa nūdareitō ļauna.
I lai nūjimť kauna traipu,
Pa labi aizvádá nu laipu
Jys krīvus muklōjā iz rāizi,
Vītā tō, kab it pa kreisi,
Labi zynōdams, ka tam,
Kas pūrā oplom sūli sper,
Nōvā duris valī ver,
Jo muklōjs nabeja leidz šam
Sovūs apkampīņūs saudziejš
Gondreiz nivīna, kas tū raudziejš.
Kas pa muklōji nav gōjis,
Nazyna cik vīgli kōjis
Tymā sūļus sper.
Cik vīgli, pateikami grymst
Sylnā kōja, gurums rymst.
Tai muklōjs lātticīgūs jem!
Kangars, zynōdams tū, gōja
Pyrmīs muklōji iz išku
Tod krīvus skubynōja, rōja,
Lai ōtrōk itū ti iz prišku.
I kū tōļōk krīvi gōja,
Tū kotram dziļōk gryma kōja,
Gaisa spēks i gurums jāmá,
Nōvā sovu tīsu lāmá.
Cyts bej nūgrimš jau leidz kryutim,
Spordūt sūlim lelym gryutim,
Bet cik ni komōjās, ni sytōs,

Cik ni miegināja cytus
Atrast leidzekļus, lai glābtis,
Tūmār nōvāi atsakoptis
Nabej īspiejams ni vīnam,
A ni Kangaram, ni krīvam,
Pūra dzeļmī vysi gryma
Mīrkli apklusā i ryma.
Tikai lismāja bez gola,
Pūrā vīna Mārgu sola.

* * *

Par solu nūtykumu daudz
Veļ tagad stōsta vaci ļauds
Na vīns sāv asūt dabōjš голу
Celā meklejūt iz solu.
Kur seņōk tautys dōrgums — mārgys,
(Nazyn, voi apstreidāt tū var kas),

Tykušs globōtys i slāptys,
Pūram sorgōtys i glōbtys
Nu kauna, verdzeibys i mūku
Nu svešūs ībrucieju rūku.
Partū i glōbieja tei mola
I asūt saukta „Mārgu sola”.

„Jaunais Vārds” Nr.1 1929.g.

Šmagru Pīters

KUNGA GELÁ!

Kunga Gelá!
Kunga Gelá!
Syudā steiva palykusá!
Voitim zupu nosōdama.

Nūst nu maná, voitu šmulī,
Naprūt zupys paprūmāṭ.
Lobōk nešu Jutkys kungam,
Tys prūt zupys paprūmāṭ.

Jutka dāvā zaļu dasu
I tū skaistū lakateni.
Lokots mani prīcynōja,
Zalā dasa brīdynōja.

Gelá klīdzá, Teklá spīdzá,
Ontons peicku parōdā.
Mozō Anna plotōm acim,
Tei ap cepli grūziejōs.

Tupō Verka sleipīm gūrnim,
Tei ap skruči čarstiejōs.
Tys Jākubs mīļžu veirs,
Tys ap cepli grūziejōs.

Tei Agata sīvys mōtá,
Tei pa lūgu skatiejōs
Tei pa lūgu skatiejōs.
I ap spuņdi laiziejōs.

Bārtulš gultā gulādams
I ar bolsu klaigōdams.
Laukis Barka - telá kōja,
Tys sūlieja sovu Geli.

- Izdzār ols(i) kubuleni,
Pajám munu Geļuceiti!
- Lobōk jiemu kievi lauku
A na taidu sīvu mauku.

Helena Simonova

LAIMIS MŌTÁ

Solta zīma, lely snīgi,
Viejputini gaisu jauc,
Vysai dobai dzili mīgi,
Borga, borga zīma kauc.

Lieni, lieni Laimis mōtā
Garū ceļu naktī īt.
Īt pa cīmu, īt pi mōjis,
Lyudzās īškā, lūgā syt.

Zemņīks guļom dzierd caur mīgu,
Ka gar lūgu nazkas sleid,
Īlaiž īškā Laimis mōti,
Tei kai spūdra saulā speid.

Jauna mārğa, kuply moti
Tai iz placīm vīgli kreit,
Skaisti byudi, zylom acim,
Laipna runa, augums gleits.

Zemņīks soka: "Dreizōk, vāciņ,
Pījām gašku, redz, kaidš laiks:
Zīmelš gaudoj, sajauc vysu,
Auka trokoj, vieji pyuš.
Atnāš dreizōk svaigu cysu,
Lai tok gaška atsapyuš."

Saimineica jaunū deči
Valk nu skreinis sorkonas,
Paklōj vītu i iz veci
Klīdz lai dreizōk molku nas.

Īkur cepli, pīcap blīnu,
Cikam Laimis mōtā guļ,
Lik iz golda sīru, pīnu,
Reitā gašku augšā ceļ.

"Celis, gaškeņ, auka ryma,
Šudiņ mileigōks laiks jau.
Cik ža šūgod borga zīma,
Vīnys dīnys lobys nav.

Paād šaku syltu blīnu,
Býš tāv vīglōk celā īt.
Irā plōcineitš ar pīnu,
Celis, gaškeņ, celis, mait."

Laimis mōtā pīzacālā,
Mozgoj vaigu, brūkastej.
Paādusā taisōs celā
I tai večīm soka jei:

"Par tū, ka jiuš lobi bejot,
Grybu niulā aizmoksōt.
Kō viņ gribit, tō i prosit,
Vysu varu dōvynōt.

Lyudzit sāv tik treju lītu,
Kurys lobōk pateikūt,
Kurys dereigōkys bītu,
Garū myužu dzeivojūt.

Poša Laimis mōtā asu,
Dōvynu pi manā daudz,
Pasaulám as laimi nasu,
Kuru vaicoj vysī ļaudš.

Sātai jiusu lobū vysu,
Tagad grybu atdarāt."
Zemņīks soka: "Dūmoj, vāciņ,
Kō varātu paprasāt?"

Vácá mada jyurom natič:
"Zynu lītu as na švaku,
Bītu labi, kab tei dasa,
Poša ceplā pōrtā captu"

Vīnā oupā ceplā pōrtā
Dasa švirkstīs viņ,
Ir tik šmōrdeiga i gorda
Līkās, poša mutī līn.

Vecš iz vāci sazasyrda:
"Edz, kur lītu īraudzāja!
Kas nu dasys, — koč i vyrtu!
Kab tei dasa taidai snaušakai
Pi daguna dazačartu!"

Tivleņ dasa saimineicai
Pi daguna karinej,
Nikai atskablāt tōs navar;
Ni ar rūkom atplāst spēj.

Vecš ar vāci pōrzabeida,
Sōka Laimis mōti lyugt,
Lai nu dasys atsvabynoj,
Dzeivōt ar tū nadajiukt.

Laimis mōtā dasu nūjem,
Nūlik, taisōs īt paceļ,
Pazagrīž pret večīm, izlem:
"Treju lītu praseits bej,

Dasu nūjimt - pādejō.
Vysu tū as izdarieju,
Kas nu manā dazagō.
Nu, ar dīvu!" pazateicā,

Vecš ar vāci rūkys plotā,
Pōrmat vaini poši sāv,
Streipī verās lūga skotā:
Laimis mōtā tōli jau.

„Rēzeknes Vēstis”, 2019.g. 4.janvārš

Francs Trasuns

NŪGRYMUŠŌ PILŠ

Tak Latgolā upeitá Malta,
Pi upeitis piliskolns stōvs,
Ir sādža pi kolna izcalta,
Grōvš apleik ap kolnu rokts prōvs.

Tī kolnā seņ grymusá pilá,
Kai pastōsta vacōki ļaudš,
Iz pili vad ola cīž dzilá,
Tī zalta i sudobra daudz.

Bet paaudzis, pilī kas dzyma,
Bez saulis tī vōrgoj i neikst,
Nu laika, kod pilá šei gryma,
I zámeitá ašņi viņ sleikst.

Tū gremdāja naideiga vara,
Kod pilis ļaudš darāja slykt,
I atdává pili bez kara,
Kod vajdzāja golvys jīm likt.

Par vactāvu zámeitis vogu,
Lai nadreikst tū naidinīks meit,
Jīmť škāpu, saukt karā ar rogu,
I prūjom, tik prūjom jū dzeit.

Tá divpadsmit stuņdōs pa nakti,
Kod gaili ap pušnaktim dzīd,
Nu pilš izīt mārğa iz vakti,
Kas skaista kai mogona zīd,

Jei stōsta par senejim laikim,
Kū dariejš ir bruninīks ļauns,
Kai apspīdá tautu ar guni nu tvaikim,
Kaidš bejš jai jōnas ir kauns.

Jei tautu sauc breiveibys karā,
Iz Reigu, iz Reigu lai brauc,
Jo breiveiba stōv tovā varā,
Tai pilš mārğa stōsta i sauc.

Tī Reigā pilš atslāga lykta,
Tū apsorgoj bruninīks borgs,
Bez breiveibys dzeivá ir slykta,
Ir jōgōž pilš atslāgys sorgs.

Tai simtenim godu jei saucá,
Jū izdzierdá Latvejis dāls,
Ar zūbynu Reigā jys braucá,
Gon zūbynim sakopōts jāls.

Bet Reiga i Picers niu gryma,
Ar tīm gryma bruninīks borgs,
Tautai pilš vacō niu dzyma,
Kod kryta pilš atslāgys sorgs.

I divpadsmit stuņdōs pa nakti,
Kod gaili ap pušnaktim dzīd,
Vairs naiť pilš mārğa iz vakti,
Jei skaista kai mogona zīd,

„Zemnika Bolss”, Nr.25 – 1925

Francs Trasuns

NŌVIS JŌJUMS

Sād bogotōs ustobōs sīva
I osorom raudīs iz Dīva,
Kam pajāmá mīļōtū veiru,
Tai jaunu, tai skaistu, tai teiru.

Být papiemš leidza i mani
Pi dabasu gorim par gani!
Niu pameti atraitni vīnu,
I dzeivi maņ māmu kai sīnu.

Kas laimeibu montā lai rauga,
Kod dzeivī nav mīļōta drauga?
Tai raudīs sáv atraitná sīva
I dīnu, i nakti iz Dīva.

Kod raudōs pi lōstim jei čerās,
Tod paplātá acš i tá verās:
Rádž priškā seņ zaudātū veiru,
Tai boltu kai snīgu, tai teiru.

Nōč sīven! Nōč dreizōk! Jys soka:
Mums priškā stōv jōšona troka.
Tupst zyrgam, tupst raitu iz skausa,
Lai atpakaļ teikom, kod ausa.

I auliekšom gōja pa nakti:
Hophopu, tiktak, tikutakti,
Ka zyrgam nu purslom gunš vyra
I dzierkstš nu zam pokovim byra.

Kam sīven tu verīs ai baili?
Mums jōzasteidz! Aizdzīdōš gaili.
I auliekšom gōja par kryumim,
Par ežom, caur myglu kai dyumim.

Ak veiren! Tá krysti, tá kopi!
Kam, mīlš, tu namīreigs topi,
I rūkys tāv ladaini soltys?
Tá apleik tik smīlktenis boltys.

Tá sīven, tá muna ir pilá!
Tei dīsgon ir plota i dzilá.
Tá skaistums guļ, dōrguma lītyš,
Tá obim bīj dīsgon mums vītyš.

Mát molā, mát ryupis, mát baili!
Nōč leidza! Jau dzīdōja gaili.
I iznyka jōjiejš kai mygla
Iz kopa pec jōjuma žygla.

„Zemnika Bolss”, Nr.31 – 1925

TREJS ZYRGI
(Balāda)

Tai stōsta — Zīmyssvātku pušnaktš laikā jaukā
Lels saprōts prīcā skarūt zāmis radeibu:
Paņ iudinš teikūt solds kai rosa zīda traukā
I lūpi runojūt tod ļaužu volūdu.

Tū dzierzūt, kaļpenš Stoņuks bylst: «Kai grybātūs
Maņ zynōt, kū šū nakti mýsu stalli triķš
Ar Meļni Dyukonīs, lai gudri runōtūs,
Kū prōtōš Ōdaineitš, kas svātkūs jūtōs liks.»

Kod vokor-zvaigznis svātū nakti izeimāja
I debeseigīs mīrs jau ļaužu sirdīs skōrā,
Iz zyrgu stalli Stoņuks aizīt īgribāja
I tī zam Meļnā silis koktā izarōvā.

Dziļš mīrs kai nūpyuta pec dorba syura, smoga
Bej stallā timsā, kur trejs zyrgi klusu ādā.
Tīm aizamiersa svīdri, laukūs dzeitōs vogys
I celi dubļainī, kur gryutus rotus vādā.

Dziļš mīrs i atpyuta kai dōrga laimis dvāsma
Ap zyrgim bej, kas plyucā sīnu garšeigū...
Tī liksmi nūzapyutā... Mīla beja āsma,
Kas pylna soldu zīdu, zōļu smaržeigū...

Dziļš mīrs... Tá Meļneitš pieški nūsprauslōja
I sacā: «Ha, jau leljš svātku laiks ir klōt, —
Kod Saprōts Augstōkīs iz zāmi atstaigōja,
Tān ari mās, koč lūpi, spiejom parunōt!

Pyrms manās reitūs dīnys atausumu,
Sokys koklā maucš, saiminīks maņ deidās,
Lai muni sūli skaņ pōr lada gludonumu,
Iz bazneicu, kas kolnā gaišim lūgim speidās.»

«A maņ» — sōc Dyukonīs, tai gryuši nūzapyutš,
«Býš ūtrā svātku dīnā tōlu ceļu braukť:
Iz gūdeibom, kur saiminīks seņ apzajiemīs
Pi kaida veča tī, kū jiucš par rodu saukť.

Gon slykti nabýtu tū garū ceļu rikšōt,
Kab cīmā dūtu maņ cik gribīs dzárt i āšt,
Bet zynoms jau, ka ļaudīm, dzeiru prīcā teikūt,
Mýš, zyrgu, liktinš jīm vys nazkū aizamierst.»

«I maņ» — teic vacīs Ōdainš tik kū kōsāt beidzš,
«Býš trešā svātku dīnā ceļš sovs braucams:
Lai nagars, lāns, bet večam gon kō pyulātīs —
Iz prižu kolnu, kas par kopsātu ir saucams.

Tū sokōrni tī raudzās kopā paguldynōt,
Kas šūnakť mýsu stalli tá zam silis gōjš,
Kam likā ziņkōreibā beja īgribiejīs zynōt,
Kū svātku nakti zyrgs ar zyrgu pōrrunōjš...»

Zyrgs nūklusa. Tam acīs zali paspeidāja...
Draudeigs klusums gula, tymša stallā telpa,
Stoņuks sazarōvīs šausmōs nūdrebāja
I juta tik, kai aizīt spāks i dzeivis elpa...

Agrumā, kod reits vāļ tōli zámái beja,
Kod saimnīks Meļnám auzu vōceleiti násá...
Zam silis guļūt sovu kolpu īraudzāja
Kai taidu, kura dzeivī nōvā seņ jau dzāsá, —
Kod vokor-zvaigznā svātū nakti izeimāja.

PAMĀITA I MŌTIS MÁITA

(Pec tautys pōsoku motiva)

Pazaklausit lobī ļaudš —
Pastōsteišu pōsaceni,
Vactāvs kū maņ pastōstāja
Garūs zīmys vokorūs.

Ōrā soltums, lauski sporda,
Ustobā pi ceplā sylts. —
Vactāvs peipi kiupynōdams
Stōsta sovu stōstamū:

— Beja gon tī laiki, dielen,
Rogonys kod dzeivōja! —
Ari valni — daudzgalvaini
Dziļūs pūrūs mōjōja.

Lobīs Dīvenš ar arvīnu
Agrūs reitūs staigōja, —
Vōrpu capureiti golvā
Kuplōs dryvys svietāja.

Reitā saimņiks īdams dorbā
Slidi rādž vāļ ežmalī —
Prīcojās, ka šūreit dryvys
Lobīs Dīvenš nūsvietiejš.

Nu šim laikim ļaudīs stōsta
Pōsaceni itaidu —
Pastōsteišu tāv ar, dielen,
Lai i tu tū zynōtu.

— Mōtái kaidai bej div maitys —
Eistō maita, pamaita;
Pyrmō slynka, lutynōta,
Ūtrō loba, strōdeiga.

Pamaitu i naīradzūt
Izdzan ļaunō pamōtā;
Biedeiga tei aizīt mežā
Meklāt tī sāv pajumtis.

Īt i ģt, tá piīt klōtu
Ōbelái, kas lyudzās jū:
«Mīlō maitiņ, nūpurynoj
Smogū nostu ōbeļu.»

Maitinái žāl ōbeļneicys —
Nūpurynoj ōbeļus. —
Tōļōk ejmūt, rādž jei otkon
Maizis cepli, kas jai lyudz:

«Mīlō maitiņ, lobō maitiņ,
Izvāļč ōrā maizeiti.»
Bōrineitā klauseidama
Izvalk ceplám maizeiti.

Tōļōk ejmūt, bōrineitā
Piīt mozai būdenái, —
Tá pi lobys vácineitis
Palīk dzeivōļ maitinái.

Dorbus strōdoj uzcīteiga,
Mīla vácineitái ir;
I pec laika pazateicūt
Vácá palaiž mōjōs jū.

Pazateicūt, cyldynojūt
Voda cauri vōrtim jū —
Pieški leits leist teira zalta
Zaltoj lobū maitini.

Strōdeigō i bōrineitā
Dailá tagad, bogota
Atīt mōjōs zaltá tārpta
Tōli, tyvi slaveita.

Pamōtá tū rādzādama
Sovu maitu syutāja —
Meklāt laimi, bogoteibu —
Slynkō aizīt — skausdama,

Īt i ģt, leidz piīt klōtu
Ōbelái, kas lyudzās jū:
«Mīlū maitiņ, nūpurynoj
Smogū nostu ōbeļu.»

Borās sliņká, mōtis maita:
«Valny tāv lai purynoj! —
Cytim leidzāt — nav maņ valis
Jōpaleidz tak pošai sāv!»

«Ai, ai, mīlō maitiņ, lyudzu
Izvāļč ōrā maizeiti»,
Lyudzās maizis ceplis radzūt
Mōtis maitu piejmūt.

«Navā valis!» — atryuc slynkō
Šaidim, taidim paleidzāt!»
Aizīt garam. Rādž jei beidzūt
Vácineitis būdeni.

«Ā, tu esi tei, kas zalta
Leitam lyka aplaimōļ
Mýsu palnruškeiti teirū» —
Vácineitái soka jei.

«Nu to lič, lai zalta leiti
Leist kū bogotōk daudz vāļ! —
Zyni — mōtis maita asmu —
Tei bej muna kolpyuná!

Ka leidz šam as nastrōdōju —
Turpmōk lai vāļ lobōk ģt!
Lič lai laimeigōk vāļ dzeivōļ
Varātu kai — princesá!»

«Labi maitiņ, labi, olgu
Dabōsi pec nūpalnim —
Īsim pa šim dzeļža vōrtim
Olga krišš nu dabasim.»

Bet leidz slynkō mōtis maita,
Izīt cauri vōrtim tīm, —
Leits na zalta — malna piká
Nūleidej leidz papīžim.

Malna ļaunō mōtis maita
Tagad mōjōs atsagrīž —
Veļti nūmozgōļ jū pyulej
Mōtá, poša luteklá.

— Tai, redz, dielen, tī, kas slynki,
Nav kam daiļū tykumu —
Najem Dīva svieteibenis
Dzeivá tymsā aizīt jīm. —

Tikai tī, ar skaidrom sirdim,
Tī, kas dorbūs čakly ir —
Sajem Dīva svieteibeni
Dzeivá laimeiga jīm ģt.

Taipaļ tu, muns mīlū dielen,
Pamaitys tur tykumus, —
Strōdeigs esi kotrā breidī —
Býš tāv Dīvenš paleigūs.

VACĪS KRŪGS

(Dzārāja stāsts)

Lela celā molā
Radzams vacīs krūgs,
Škeibi vōrti, durovys
Izsysts beidzams lūgs.

Seņōk, soka, dzeivōja
Krūgā vacīs žyds,
Zemņiceņus mōneidams,
Beja bogots ticš.

Ŗaizi tymsā naktī
Krūgā zagli beja,
I pa reitam židenš
Karināja sejā,

Nu to laika krūgā
Nazkas bīdej ļaudš,
I ikvīns ar leikumu
Caur tū krūgu brauc.

Itymā paņ krūgā
Vīnu Ŗaiz as tyku,
I nu lelom baiļom
Tik kū dzeivs palyku.

Sadzierš lab ar draugim,
Gōju as nu tierga;
Golva soltā nakti
Gondreiži jau spierga.

Lelceļš beja dubļōts,
Pabōda maņ brist;
Gribājās kur pyunī,
Cysu skaudzī krist.

Ejmu as caur krūgu,
A naktš tymsa jau;
Breinums, ka maņ baiļu
It nikaidu nav!

Golva tai kai gryuta
Acīs taidš kai mīgs.
Leisšu gulāt krūgā,
Maņ tōš bailis — nīks!

Stodulā as gōju,
Tymss, koč aci dur.
Dzieržu: maņ aiz sveityš
Sagivš nazkas tur...

Rōvu as tod sveitu
Cik viņ beja spāka:
„Paglōb mani, Dīveņ,
Sorg nu ļauna grāka!”

Rōvīs, nūzaspļōvu;
Ka tāv Dīva rūkā:
Sveita beja matusās
Aiz naglenis pi kūka!

Sataukstieju vītu,
Cysys bej voi sins
Kas tī maņ par bādu,
Gulāt tak vysvīns.

Pōrmešu as krystu,
Sōku Dīva lyugt,
Dzieržu, tā aiz sīnys
Nazkas jāmā ryukt...

Ryukdams, eļsineidams
Vōrtūs ļaunīs brīn;
Muna sirdš nu baiļom
Taišni ōrā skrīn...

Klausūs: tā na cylvāks,
Zvierš voi nazyn kas...
Kaidš jū ļaunīs krūgā
Šur pa nakti nas?...

As, ni dzeivs ni nūmirš,
Golvu sveitā tynu,
Lai, kas bījš voi nabījš,
Naradzu, ni zynu!

Ļaunīs gryutim sūlim
Taišni vīersā drōž
Dzieržu, sovu purni
Maņ pi golvys bōž.

Nu, as padūmōju,
Munai dzeivāi „Amen”,
Lai niu mani nūžņaudz.
Voi ar kōjom samyn.

Ļaunīs gulōš klōtu,
Jāmā gryuši pyušt;
Maņ — ni beja bāgt,
Ni jō nūstu gryušt.

Leidz reitam ļaunīs gulāja
Pi manim tai iz vaktš.
As aizmygu i nazynu,
Kai nūtācāja naktš.

Kod pazamūdu reitā,
Jau lūpus gonūs dzyna,
Maņ golva beja gryuta
Pīlīta kai svyna.

Iz sveityš vepriš gulāja,
Tam kryutis nāža kōts...
Tā sovys bailis saprotu,
I nūrima maņ prōts.

Tik paspieju as atsajāgt,
Kai atīt cīma ļaudš
I stōsta maņ, ka vepriš
Bej vakar tiergam kauts.

Bet kōviejs labi nasapratš,
Kai vepram sirdī dur,
Tys izspruka i nūbāga,
Ka napamanā kur...

Vot, draugi, kaida nalaimā
Teik cylvākam nu ols!
Kod pītryuktu viņ drūsoma,
Tod gon maņ būtu gols.

I naticit, lyudzami, jiuš,
Ka valni bīdej ļaudš:
Tī tīsīs nav ni druponys,
A malu dyžan daudz.

DRAUGI

(Pōsacēnā)

— Eistynu draugu jau pasaulī navā
I nabỹš! — Maņ sacāja Gabris,
Kuram par draugu bej Lauris.
Tam beja saimistā sova, tam sova,
Vīns ūtru mīļōja, saucā par kūmu,
Vīna bej prōta, vīnaidu dūmu;
Bỹdami draugi i kaimini obi
Ilgus jau godus jī dzeivōja lobi,
I dzeivōtu ilgōk, a nalaimā taida:
Kaimiņūs gadājās krystobu gūds.

Tys gon beja laimā,
Ka pīauga kaiminām saimā,
Nalaimā beja, ka obeji draugi
Pilyugti beja iz gūdu.
Kai div ocu-raugi
Jī, runojūt celā par draudzeibys svoru
I sirsneigim vōrdim cylojūt goru,
Pa mežu nūkleist nu stygys...
Pi lōča mygys!

Izŗaizis draudzeiga saruna beidzās,
Izglōbţ dzeiveibu obeji steidzās.
Pazaver: Gabris jau ūzula zorā,
A Lauris, kam kōjis bej vōjis,
Pi ūzula, draugam lyugdamīs, stōjās:
— Kūmeņ, dūd rūku!... Lōčš skīn jau klōtu,
Vāļ divi-trejs sūli... Bet Lauris ar prōtu:
Jys pakreit kai blučš pi zāmis.
Lōčš dagōja, paūdā Lauri,
Atrosdams myrūni, aizgōja cauri.
Lauris tod pacālā golvu i verās,
A Gabris jau zāmī i koklā jam čērās:
— Ek laimā, ka dzeivs esi, draudzeņ,
bet klausī,

Kū lōčš tāv sacāja ausī,
Kod gulieji pakritš pi zāmis?
— Maņ Pynkainš sacāja aizīdams garom,
Ka draugu tik nalaimī pazeiţ mās varom.

„Skolas Dorzs” 1909

1915. g.

S.Putāns

VACĪS KRYSTS

Vīna natōļ cīma golā,
Vacs krysts stōvā celā molā.
As iz patmaļom na ŗaizi,
Brauču garam tō ar maizi.

Brauču vysod as ar skumi,
I ar taidu prōtā dūmu:
Katōli! kai navā kauna,
Napastotot krysta jauna.

Daādā maņ na par jūku,
Sadūmoju vīnu „štuku”:
Braukdams vokorā iz sātu,
Nūstōju pret krystu svātu.

Aizdādzá jau vysī guni,
Cīmā īsōcā rīţ suni.
Jūku baiš maņ īsōkt beja,
Suni jau kai troki reja.

Maisa suni... gunš... Vāļ agri...
Nūgiuš ļaudš, kai loba zagli.
Nīks maņ suni... gunš... vyss molā!
„Līta” jōizvad leidz golam.

As pi krysta... Verūs, Mūka,
Pīsysta pi gara kūka.
Škārsejū iz placim... Skotūs...
Apkōrt klusums... kūku rotūs...

Paļdis Dīvam, tagad varu
Braukţ as otkon ceļu garu...
Ībrauču kod mežā dryumā,
Kūku atstōju zam kryuma.

Pec tō gadājās na ŗaizi,
Garum krystam braukţ ar maizi. —
Vacō, sapyvušō vītā,
Redzieju as krystā cytā:
Jaunu, sudobrōtu Mūku.

„Zīdūnis”, Nr.4-5 – 1923

S.Putāns

KOPSĀTAS ĪLA

Na par veļti mūsu īla
nūsaukta par Kopsātas!
drūši teikt var: nabadzeiba
myužeigi tā cīmojās.

MALTANĪTS

KAI MÁŠ DZEIVOJOM RIEZEKNĪ (Seikis feletons)

Riezeknī ir jauka dzeivá,
Dzeivoj pilsūni tá breivi,
Vysi mīreigi ir ļaudš,
Tikai žydu pōrōk daudz.
Poša piļsāta ir skaista,
Tai pa vydu upá laistōs.
A par upi irā tylts,
Tikai māslu vysur pylns.

Tá ir vaci pilis myuri,
Krūgs iz kotra īlys styura,
Tik deļ školom vītys nav,
Bet tys nīks!.. Lai runoj sáv,
Kas kai gryb, bet as gon zynu,
Ka leidz šam mās kuļstāt lynus
Labi protom i bez školom,
Staigōt, kleist pa svešom molom,
Tačkys dzonōt, grōvus rakť,
Kū par školom mýsim brākt!...

Nav ni vīnys lobys mōjis
caurim jumtim ustobas;
daža budkená kū dīna
vairōk zámī globojās.

Krīvi latvīši i pūli,
„lōstu tauta" ebreji,
vysi lupotōs tá gierbti
Vysi gondreiz leidzoni.

Īlys saortys ar dūbjom,
Kotrā mōjī ir pa klubam,
Veins ti laistōs kai nu okys,
„Špekulanti” ti kai troki,
Dzer i doncoj nakti dīnu,
Kur jem naudu — valns jūs zyna!..
Cyts par teatri vāļ runoj,
Ka tys vajdzeigs... A, pa munam,
Tys pavysam bŷtu liks
Voi ta vajdzeigs itaids nīks!
Ka kam irā naudys nosta,
Tys i klubā bŷš par gostu,
Var i kešu izkratāt,
„Jauki” laiku pavadāt...

Piļsātai ir sova Dūmá,
Kurā vysim daudzi kūmu,
Cytam dzádzka, cytam svōts
I par tū mums mīreigs prōts,
Ka ti slyktumu koč kaidu,
Voi kū cytu šaidu—taidu,
Padareitu kas nibejš;
Sorgoj Dīvs, tō navā bejš!..

Zīmys laikā tá na ŗaizi;
kod viejš vysu nakti nas
snīgu, naspiej atvārt dažs
reitā cielīs durovas.

Dūmotim, ka pagaidom tik
ļauteni tá apstōjās;
pacīteigi ryndys gaida
dreizōk tikť pi kopsātas.

Taida tierga, kai pi mýsu
Naatrast pa vaļsti vysu:
Cik ti galis, cik ti molkys!
Proit navar ti aiz smokys;
Apkōrt goldim „ļūti teirim”
Leikim dagunim stōv veiri,
Pōrdūdami maizi, siļčis,
Najimš kapeikys tāv likys...

Kam nav bailá tierga dubļu,
Tys lai moksoj desmit rubļu
I tod tiergā drūši brauc,
Kotram četrys ōdys mauc.
Tierga lapnums kaida „vīta”
Kas ti stōv šō tierga vydā,
Sacyn ejmūt, aizjem goru...

A par mārim i par svorim
Navar sacāt ļauna vōrda,
Vyss ir rikteigs, kai iz mota,
Gribi napierč, gribi pierč,
Par tū golvoj kotrs žyds...

„Latgališu lira”, 1929

Izkōrtnis kai vysur raibys,
Tōs pa mōju sīnom staipōs
„Skaidrā tautys” volūdā,
Tōs zeimej rūka školōta...
Riezeknī ir dzeivōt jauki,
Ļaudš tá dzeivoj kai pa taukim,
Maizá lāta, zagļu nav,
Koč tu cylvāks namierst sáv.

„Latgalits”, Nr.36 – 1921

J. BROKS

STUČKYS LAIKI

E, kas tod par laikim beja,
Zaglim, cītumnīkim zveja,
Stučka volda Latvejā,
Lenins, Trockis Moskovā.

Pogostā bej „bīdru” daudzi,
Naudys kotram moks ar skaudzi...
Ļaudim lūpenš nabej sovs,
Navā zāmis, maizis, sōļš...

Kōrā, sōvā dezertirus,
Jāmā zyrgus, gūvš i jārus,
Dažam zemnīkam na ņaizi,
Rekvizāja vysu maizi.

Muižōs — kungi komunisti,
Ļaudš pi dorba beja spīsti,
Kai bej agrōk klaušu laikūs
Ļaudš tai žņaudzā „bīdri” spaidūs.

Školōs sōka bārnim stōstāt:
Navāg dzemdeitōju klausāt,
Vajag jau nu mozūtnis
Radynōt pi komūnys...

Piļsātōs bej būdis slāgtys,
Tiergā precis rekvizātys:
Nūpierkt navarā nikō
Zemnīcenām vajdzeigō.

Dīva nomūs komisari
Rōdā jūkus, taisā daņčus,
Mōceitōjus vojōja,
Krystus gōzā, būjōja.

Sāja vysur bezdīveibu,
Izplatāja natikleibu,
Nabeja vairs cereibys
Tikt pi eistys breiveibys...

Bet tā paspeist blōzmenā
Izlāc pyrmō zvaigznenā,
Ūtrō, trešō aizadag:
Tymsumi nu gaismys bāg.

Niu pec ilgys verdzeibys
Latvītš teik pi breiveibys,
Niu iz viņa gaļvenis
Vyzuļoj trejs zvaigznenis...

Bet kas tod par laikim beja
Kod tys Stučka pārvaldāja:
Komisari trokōja,
Gūdeigs cylvāks treisāja.

„Latgalits”, Nr.33 – 1920

Marija Kriviša

AS MÁITINÁ GONŪS GŌJU

As maitinā gonūs gōju
Īt pi veira nadūmōju.
Kod atgōja mārgu godi,
Ap manim puiki kai ti strodi.
Cyts jau mani svōtōt sōka,
Cyts vāļ soka, ka jauniņka.

Jau as sōku gonūs īt,
Pret mōti kai kucā riņ.
Jau sōku gūvi slaukt
I puikus sāv leidza saukt.
Mōtā mani sōka lomōt,
Ka as puikus pyunī vodūt.

Svōtim zvoni saskanāja,
Mōtā mani sabranāja.
Maitiņ, maitiņ voi ar prōtu?
Kam cik jauna gaidi svōtu.

Svōti zyrgam deči lyka,
Munam prōtenām patyka.
Svōti ustobā īgōjuši,
Lobvokoru atdavuši.

Tāvs atjāmā lobvokoru,
As pacieļu meikstu krāslu:
Lyudzu, gosti, atsasāšt,
Lyudzu, mīly parunōt.

Gostim runōt cīž patyka
Tivleņ capuris nūlyka.
I sadādžā papirosis.
Sōk niu gosti lasāt prōtu
Kai bīš prasāt tāva ar mōti.

- Naprosit tāva ar mōti
Prosit pošys gōjiejenis.
Ka naiš gōjiejenā,
Pazusš jiusu lyugumenš.

- Atliksim mās kōzys tōli,
Vāļ pamozi zūsīm cōli.
Vucynim gon ir jau vylna,
Bet veļ nav pavysam pylna.

Tū svātdīņ(i) pec Pokrova
Varu bīt i as gotova.
Paprasāsim škester Franci
Tys saspīlās ponōksnīšim daņci.

Paprasāsim kukarkenis
Sylarožu Margitenis.
Vacō kukarka aizbāgusā,
Kōzom dasys izzogusā.

#LFK-190-143 - 1926

A. Gudriņš

ŠKOLŌTŌJA SŌPIS

Ok, skolŌtŌjam dzeivŌt̃ gryuts!
Jo vysi iz jŌ viersum ryuc.
Atīt zīma ļūti solta,
Kab koč bŷtu apsis molka!..

Kaidys tagad mŷsu ūkolys,
Kod speid̃ cauri vysys molys;
Vysur apsolŌjŷ ir lads
I caur grīstim zvaigznis rād̃z.

Cepli vŌji, styklu nav;
Koč tu, cylvāks, propuļst̃ jau.
Bārni klīdz, lai syltum dūd̃,
Koč tu, cylvāks, pierstā kūd̃,

Kod soltuma jau navar pŌrcīst̃,
Tod poŷam pīnŌkas pec molkys īt̃.
Salasiejis vysus bārnuŷ,
Laidīs kryumūs i lauz calmus.

Spākam jŌbŷn vairs na lŌcī,
Bet, ūkolŌtŌjs, tu bārnuŷ mŌci.
Saīt vacŌki i lomoj:
„Kam tu, soka, bārnuŷ komoj?

Tu ar nūdūmu jūs soldi;
Ir jau radzams, ka mŷŷ moldi.
Taidu kundzeni mās varam
Viļkt̃ pi poŷam tribunalam!”

ApgaismŌŷona pi mŷsu —
ŠkolŌtŌjs vysod pa tysmu.
Tik tod, kod atticeigs ir mežŷ,
Sāv svātdīnāi skolu pīplieŷ.

Beņči lauzti, ryumis tryukst̃;
Bārni čārc; tāv golva jiukst̃.
Vysu dīnu sylta pīrā,
Atīt vokors — navā mīra.

Školys vajdzeibŌs ka braukt̃,
Pogosts ūkiuti nagryb ļaut̃;
Ka atlik̃t dareiŷonu gryuts,
Tod kotrs „sovu pŌri” jīudz.

GrŌmotu nikaidu nav.
Leidzekli seņ beidzās jau.
Inspektors vys viersum drŌž,
Koč cylvā cylvāks golvu bŌz.

Beidzās zīma. Komots gryust̃,
ŠkolŌtŌjs var atsapyuŷt̃.
Bet nā! iz kursim brauç!
Koč tu, cylvāks, mežā ŷmauç!

„Latgalits”, Nr.33 – 1921

A. Gudriņš

ŠKOLŌTŌJU PUČU DĪNYS

Nav nikam tik skaista dzeivā,
Kai tam mŷsu ūkolŌtŌjam.
VairŌk laika jam ir breīva,
Kai vaļst̃ŷ cytim dīneitŌjim.

Dzeivūklis jam skaists i teirs;
Spūd̃rums, syltums lelā mārā;
Dzeivoj prīceigs itys veirs,
Kai pi poŷa Dīva rajā.

Maļteit̃ ād nu treju blūdu;
Privilegejom nav gola,
Vysi cīnej jū ar gūdu,
Lai koč kaidā bŷtu molā.

GodŌs braukŷona kur kaida,
Pogost-priŷknīks zyrgu jīudz,
I ka pŌrzinām ir taida,
Laikā pŌrŷ pi gaņkom zvīdz.

Ļaudŷ iz itŌ skaidri skotŌs, —
Gaisma dzeivī — mierķŷ jūs vīns.
Školu vaļdā lai brauc rotūs, —
Inspektoram — cepelīns.

Atīt svātdīnis voi svāt̃ki,
Vysi īlyudz apcīmŌt̃;
Tagad mŷsim taidi laiki,
Kurus vajag izlītŌt̃.

Vajag veikly i aiz laika
Ļauteņus ŷūs mŌcāt̃ teikt̃, —
Dīvs gon pīdūŷ mŷsim grākus, —
Tūlaik „ŷmakoukā” var sleikt̃.

Vysi ļauteni tev cīnej,
Teikt̃ tāv vŌrdu — slŌpst bez gola;
Dzaltoneitis tevi mīļoj —
Gaismu nas jys mŷsu molā.

Dzeivā kai pa dyumim īt̃,
Tod gon vīglŌk mŷsim bŷŷ —
Kod gulāsim zam zāmis spŌrna
Soltā ūkierstā smīļķŷu kolnā.

Vyss deļ tevā irā klŌtu,
KŌ sirdŷ vīelej i tāv vāg;
Dzeivā jŌizvad ar prŌtu,
Lai ŷei laimā nanūbāg.

Jo var mŷsim liktiņŷ ļaut̃,
Šai bez pyuļom montu krauļ, —
Vysod dzeivŌt̃ varom zali,
Bet tū tik sapnī rād̃zāt̃ vari.

„Zīdūnis”, Nr.2 – 1921

LATVEJA

1. Vydyn kolnu, vydyn lāju,
Vydyn zaļū ūzuleņu,
Lūku-lūkim tacādama
Leigoj straujō Daugavenā.
2. Pa tīm kolnim zalis dryvys,
Pa tōm lājom zīdu pļovys,
Pa tīm Daugavenis lūkim
Kuplys līpys, ūzuleni.
3. Saņ biteitis līpu zorūs
Dzīd māitinis ōrīņōs;
Biteiņ meklej madam zīdu,
Māita puču vaiņucenim.
4. Orōjs ar kaļnenī,
Olūts tak lājenī;
Ni tryukst maizis orōjam,
Ni iudinā olūtām.
5. Pārkiuneitš grudynoj
Teirumeņus slacynoj;
Vōlu-vōlom dryvys leigoj
Viļņu-viļnim teirumeni.
6. Sylta saulā dabasūs,
Lela dīvu svieteibenā;
Pylņys klietš, orūdeni,
Breiva dzeivā tautenāi.
7. Tautys māitys, dzaltoneitis,
Boltyjōs vylņaiņōs;
Tautys dāly, bōleleni,
Puškōtōs capuņōs.
8. Daugavenā, mōmulenā,
Vydyn breivys tautenis
Vydyn breivu teirumeņu
Boltā jyurā strauji tak.
9. Apzamōcā bolta jyura,
Cālās vieji vokorūs;
Viļņi šņōc, viļņi krōc,
Cyloj putu gabaleņus.
10. Tī nav putu gabaleni,
Tī ir laivu ziegeleiši;
Zam tīm boltym ziegeleišim
Sveši veiri laivōs sād.
11. Veirs pi veira sasāduši,
Dzeļža brunis apvytkuši;
Osi škāpi, zūbinteni.
Tāraudenā capureitis.
12. Daugavenā nūvaidāja,
Borgus viļņus sacālusā,
Gōja preti laiveņom,
Preti boltim ziegeleišim.
13. Satácāja bōleleni
Daugavenis maleni;
Bruņu veirus satykušī,
Lobys dīnys padávā.
14. Veiri borgi pazavārā,
Lobu dīnu napajāmā;
Laivys sāja nīdreņōs,
Poši kōpā maleni.
15. Vīnā rūka jāmā krystu,
Ūtrā osu zūbinteni;
Nu tō krysta Pārkiunš bāga,
Nu zūbyna bōleleni.
16. Bāga, kryta vacī divi,
Kryta jauni bōleleni;
Skaistōs cīma dzaltoneitis
Gryma dziļōs žalōbōs.
17. Gōja vaidi, gōja kari,
Nōcā gryutys bodu dīnys,
Nōcā spaidu vōrgu godi,
Zuda tautys breiva dzeivā.
18. Ūzuleni lopys mātā,
Gōzās straujā Daugovā;
Latvju tauta mežūs bāga,
Dryvys, sātys pamātā.
19. Klusu tak Daugavenā.
Asarenis nūrejusā;
Klusu ciš Latvju tauta,
Dziļōs bādōs nūgrymusā.
20. Kungu piļu augstūs tūrņūs
Skaisti saulā vizuļoj;
Latvju tautu pagōzuši,
Bruninīki gaviļoj.
21. Latvju tauta, bōrineitā,
Kolpoj borgim kundzenim;
Globoj sovū vaiņuceni
Sovū boltū vylņaineiti.
22. Gon skaudeigī bruninīki,
Gon olkonī muižys kungi,
Navar dabōt vaiņucenā,
Navar boltys vylņaineitis.
23. Latvju tauta, gudrineica,
Vaiņuceni dzīsmōs lyka,
Dzīsmis tyna komulī,
Zamyn boltys vylņaineitis.
24. Vylņaineitā nūkvāpusā,
Kungu rejōs staigōjūt;
Latvju tauta saleikusā,
Spriguleņus cylojūt.
25. Ai, tauten, mōmulen,
Kur palyka jaukys dīnys,
Kur palyka breiva dzeivā
Ūzuleņu pakrieslī?
26. Jaukys dīnys, tōs pagōja
Kungim pili myurejūt,
Breiva dzeivā, — tei nūgryma.
Boltu smīļkšu kaļneņūs.
27. Septeiņ kōrtu godu symti
Attácāja, nūtácāja;
Ni ŗaizeitis nadabōju
Mugarenis atlūcāt.

28. Nadabōju vylnaineitis
Daugaveni izvielāt,
Nadabōju vaiņucenā
Skaistom zeļom izpuškōt.

29. Gon dzierdieju, gon redzieju,
Kai dzeivōja sveši ļauds:
Syltā sauli siļdājās,
Jaukā gaismā remdājās.

30. Maņ gaļvenā nasukōta,
Maņ rūcenis namozgōtys,
Navālāta vylnaineitā,
Sōpāt-sōp mugarenā.

31. Nag jau Dīvs maņ pīscāja,
Nag jau poša Laima lyka,
Vysu sovu garū myužu
Spaidūs, vōrgūs nūdzeivōt?!

32. Ai, tautē, mōmuleņ,
Tovu gryutū vōrgu dzeivi!
Atsasiesti, atsapyust,
Gon jau esi pikususā!..

33. Verīs, eukur reita blōzmā
Pōri mežim, pōri kolnim,
Pōri pļovom, teirumenim
Celās, speid i vyzuļoj.

34. Verīs, celās bōleleni,
Celās tovys dzaltoneitis,
Celās vysa tova zámā,
Vysa vōrgu Latveja!

35. Seņ jau kryta piļu myuri,
Seņ izgaisa kokla-kungi,
Otkon breivys dīnys aust,
Celīs, tauta, mōmulenā!

36. Verīs, atīt tovys maitys,
Tovys cīma dzaltoneitis
Atnas boltu vylnaineiti,
Atnas zeļu vaiņuceni.

37. Puškōš tevi dzaltoneitis,
Puškōš mīlū mōmuleni;
Otkon bīsi skaista, jauna,
Breivys dīnys īraudzeisi.

38. Pazaver, mōmuleņ,
Kas tovom dzaltoņom:
Golvā gudrīs padūmenš,
Zam vylnainis grōmatenā.

39. Tys bīš tovys vaiņucenš,
Tovu dīnu vīglumenš;
Celīs dreīži, mōcīs mudri
Dzenīs cytom tautēnom.

40. Cytys tautys tōli, tōli
Staigoj gaismys ōriņōs:
Tōs dadzeisi, tōs danōksi
Stōsīs tautu aileni.

41. Auņ kōjenis, sādž gaļveni,
Teci priškā gaismenāi,
Īraudzeisi lelys līty
Lelus ļaužu breinumeņus

42. Aizamierssi vōrgus, bodus,
Īraudzeisi saulis dzeivi,
Īraudzeisi saulis maitys
Kai tōs jyuru gaigalenis.

43. Verīs, atīt saulis maitys,
Atīt gaismys nesiejenis,
Atīt prōta deviejenis,
Skaistōs Dīva dzaltoneitis.

44. Vīna dūd tāv zalta kūkli,
Ar kū dzīsmis skandynōt;
Ūtra prōta gaišumeni,
Ar kū dzeivī vaļdātis.

45. Treša tevi jimš aiz rūkys
Vāsš pi dzeivis skaistumenā;
Rōdās lelus mōkslys dorbus,
Augstu dzeivis daiļumeni.

46. Cyta dūš tāv volūdeni,
Ar kū tautys kairynōt;
Cyta bitis vīglumeni,
Gavilejūt, doncojūt.

47. Snādž rūceni, mōmulenā,
Skaistōm saulis maitiņom
Nazaraun(i), nazabeisti,
Nūmāt sovu kauneibeni.

48. Saulis maitys, zylaceitis,
Dailis dīvu dzaltoneitis;
Tōs tāv jaunu dzeivi dūš
Jaunu dīvu svieteibeni.

49. Celīs, celīs, Latvju tauta,
Muna vacō mōmulenā:
Gon jau beja vōrgu cīst,
Svešim kungim kolpojūt.

50. Lič gaļvenī vaiņuceni
Apvālč boltū vylnaineiti,
Dzeivoj ilgu saulis myužu
Dzeivoj, muna Latveja!

„Latgolas Škola”, Nr.5-6 – 1932

PRYMAKI

«Prymakam ir gryuta dzeivá», —
Tai maņ vīna radineica
Najūkojūt pasacāja...
Patīseibā tai jau ir,
Kai vacūs laikūs, tai i šudiņ,
Svešā sātā īgōjš puiss,
Ka tāv īpašuma nav,
Kaidi tu esi nūteiciejs?
Taidam atlik tik vīns,
Voi nu taidam liktinām
Pazakļauļ bez ībyldumim
Voi raudzāt protestāt
Ar buteleiti apkampīņūs...
Kai jys izdzer, jiutōs styprōks,
Sīvu var jau pasyutāt
Iz trejs burtim voi tōļōk:
Ka jys ir pidziers, strōdōt navar,
Vairōk rōpu jōstaigoj:
Slīņ pi sīnys, jys kreit zāmī,
Stoti kōjōs, nazaturīs...
Nav jys strōdōtōjs šudiņ,
I reit nu reita guļ...

Atsamūstās — īdzer,
Dīnu ūtru voi trešū,
Tūlaik pazamūdīs vaicoj:
«Kaida dīna irā šudiņ,
Varbūt svātdīnā klōt?»
Tymā jau ar lykumu
Nivīns jū strōdōt nadalīkš.
Maņ ari sūplok dzeivoj
Taidi «prymaceni»:
Ni teikšonys jīm sātā nav,
Ni cytu tīseibu...
Partū jī strōdoj, strōdoj, strōdoj,
Tod dūd vali breivesteibai,
Pidzer tai, ka paīt navar...
Vīns ar golvu stūpā trōpā,
Vizitī pi ōrsta gōja...
Ūtrīs sōnkaulus lauzā,
Kod pi telā gribā datikt,
Napamanā, ka kōrtš priškā.
Trešīs ar golvu oporā,
Īmaucā nu vysa spāka,
Vajdzā jū ōrā vilkt,
Nu mutis mutī elpināt...
Vīns ir labi, dūmōt navāg,
Pošim parkū golvu lauzāt.
Klausīs sīvu, esi laimeigs...

Strōdoj, strōdoj, atsaraun
Kai sunš nu cepa, tūlaik dzār
Kaidu dīnu, ūtru, trešu,
Tod otkon palič rōms,
Piļdi veira pīnōkumus.
Vīna izklaidā jīm irā:
Ka kaidi nu jīm cīmā atīt
Pi ūtra ar buteleiti rūkā,
Lobōk bētu ar litra...
Vīns ar ūtru sazateikūt,
Apzačēr i sazabučoj,
Sōktīs dorbs teik molā lykts,
Nasōktīs ryndā gaida,
Sōkōs dvāšļu atlaisšona
Breiveibā iz kaidu laiku...
Vīns bej sovai sīvai taidu
Priķšlykumu goldā licš,
Lai tei jam kai batrakam
Olgu latūs moksōtu,
I dorba grōmatenī jam
Lai stāžā bētu iraksteits,
Sīva jam tai atsacāja:
«Ak tu, valna ančakrysts,
As tevi dzyrdu, boroju,
Drābis tovys mozgoju,
Vīnā gultā vys vāļ guļom,

Varbūt tāv maņ bētu,
Loba olga jōmoksoj...
Izsvīļpšu nu sātys ōrā,
Kū bez manā dareisi?»
Tai jys beja nūzamīriejš,
Saprota, ka taisneiba
Irā sīvys pusī šudiņ,
Reit, pareit i aizpareit.
Itōm sīvom ņaizi as,
Būdams skaidrā saprōtā,
Taidu iteikumu devu:
«Nūrokstit jīm kaidu
Īpašumu, lai voi klāvu,
Ar vysim tymā lūpenim,
Ka jau sātu beistotās...»
«Kas tu troks, — jōs kōrī preteim. —
Ji jimš i ikilōš tū bankā,
Nūdžārš trejotā kai lykts:
Vīns gūvi, ūtrīs cyuku,
Trešīs vušku - vōlaveicu,
Ar prymakim ir jūki mozi,
Ka na prodžārš, to prospielās
Kaidā naviņ kartu spielī...»
Taida ir tei raibō dzeivā,
Par prymaku nav vīgli būt!

O. Rupaiņš

AUDIEJA

Lelōs stāllis raitā gaitā
Nirb kai jautrīs karuselš,
Tautu maita pūsmus skaita,
Virpoj krejs i motaveils

— Ak, cik jauki tai pa pōram
Rypu rypom poļkā grīzīt! —
Maitai kiņ iz daņci kōjis,
Navar mīrā nūzacīš.

Svīdīs, dzejtenā,
Audakla stāļļōs! —
Smaida maitināi
Bolt-zūbu pierlis.

Pīna bolti pūsmi tynās
Lelā stōvu rīstuvī,
Leidza tynās jaunys dīnys
Boltu lynu vierptuvī.

Tynu, tynu tynamū,
Mynu, mynu mynamū:
Kam tī klōsīs paladzeni?
Kam rūtainī goldauteni?

Grīzitās rīstuvī,
Audakly bolti!
Sareibās sietenī
Kumeli stolti.

Voi pāleitā grabynōja
Vacys teinis dybynā?
Maita meklej padūmeni
Vacōs mōtis audumā.

Kai biteitā audiejenā
Neišu šyunōs kiņpoņās:
Div dīnenis ar sauleiti
I ar zvaigzņom runojās.

Veritās, dīdzeni,
Sešpadsmīt neitīs,
Sešpadsmīt neitīs,
Tautēņu klietī!

Kai skudreitā skaudzi nāsā
Pa vīnai skujenāi,
Tai tautītā pyuru lūka
Pa vīnai dzejtenāi.

Augu dīnu spryutenš šveikst,
Systuvā kai dzeni kloudž;
Dorbā rūkys nanūtierpst —
Nagaideitys tautys brauc.

Siņ, siņ, systuvā,
Atspūleīt, saunīs!
Tinitās grīztuvī
Audakly jauni!

Kūši, skaisti tautys roksti, —
Kas tūs skaistus darynōja?
Varaveiksnā izkrōsōja,
Saulā pučom izrūtōja,

Mienestenš, nakts-bōlenš,
Zvaigžņu celim pīkaisāja,
Tautu maita, zylaceitā,
Sovā pyurā ilūcāja.

Tautrokstim veita,
Saulstorūs teita,
Kai rūzā gleita
Zīd tautu maita.

Niu, puīši, nanōcit
Jimņ tū ar varu!
Dažs lobs jau aizīt
Ar dagunu garu.

„2. Dzimtinis skoti”, 1945

NŪTYKUMS

Brauču ņaizi as nu Bieržu,
Caur Pazlaugu (iz Supānim) pa mežu
Ceļš tī, zynot, ir kai dalna.
Kāvá maņ bej loba, malna.
Ka māsť ar peicku, brangi skrāja
I sūlim gōja, cik viņ spēja,

Bet tá apstōja i šņōc
Veržās atpakaļ i krōc..
Pazaveru: nazkas malns
Sorgoj Dīven! Varbūt valns
Tūmār saukdams loba gora
Leidu gon nu rotim ōrā.

Radzu... buca - rasna, gara,
Tik jau pōrōk lela māra,
I taidš kai rogi speidāja
Nazkas tai nu gola,
Steipys ari taidys beja
Kai pi mýsu Kazmers kola.

Laikam - gōdoju, kas braucá
Varbūt idzierš, a zyrgs traucá,
I buca izavālā ōrā.
A pa bucys māram pazeit,
Ka tī irā vīns nu pōra
Ols voi siļčá. As tai minu:

Ka tei pīdar tautīšam,
Tod jau laikam irā ols,
Jo bez ola latvīšam
Ir pavysam gols.
I tai gōdōdams par olu,
Verūs as iz bucys голу.

Ak tu laimen! Kū as radzu!..
Tīsa ir ka bucā ols,
I ar mīļom kai ar madu,
Ir vyss aplīts gols.
Sajiemš tūlaik drūsu prōtu,
Gōju as pi bucys klōtu

I iz rotim sōču vālť,
Kāvá tūmar nastōv mīrā,
Kai tik sōkšu cālť.
Ak tu breinums! Kas tys irā?
Kas taidš kāvái prōtā?
Kū lai doru as ar kāvi?

Raugu otkon bucu vālť,
Kāvá sōnim. A kab tevi!..
Sōču as jau viņu pālť...
Golā moti slāpni beja,
Svīdri taišni ryučim skrāja
Bet ar bucu maņ pi rotu
A ni raudzāt daĩť klōtu...

Kāvi tod as ōrā jīudžu
Acis viņai aizsedžu,
Paťš iz bucu klusom gōju.
Pazaveru - muna meļná,
Stōv kai nabogs jau bez kōju.
Ak tu breinums! Kas taidš irā?
Mani sajāmá jau bailá
Prōtam ari navā mīra,

Caldams brīli, matu krystu,
Kab smuts nu maņš prūjom itū.
Verūs! Kāvá ir iz kōju;
Sajīugta jau laiž iz mōju.

Otkon bāda! A kab tevi!..
Raugi tagad sagiūt kāvi.
Naktī kōjom,
Kleistoľ dubļūs niu iz mōjom...

Ols maņ jaucá prōtu
As pi bucys gōju klōtu,
Bet o breinums! Kas tī beja!?
Vītā bucys stōvāja -
Ōzš ar bōrdu, malnym nogim.
Pīlīčš golvu, krot ar roģim,

I iz manim taišni gōja,
Taidu aizdūdams maņ baili,
Ka pať nūtreisāja kōja...
Paľdis... izpestāja gaili.
(Pi meža sorga natōľ beja).

Kai tik sōcá gaili dzīdōť
Tivleņ ōzš pa ceľu skrāja...
Sōcá nazkas borgi gaudōť
Pec tam otkon cīži rācá,
A iz beigom jau tik krācá...

Gon nu ņaizis napazynu
Kas par kustūni tī beja,
Tūmar tagad gon as zynu...
Laimá, ka vāľ izbāģť spēja,
Ka munōs napatyka rūkōs,
Bytu gon jys gryutōs mūkōs!.

Tagad rādzādams kur bōrdu
Tivleņ dzieržu ola smōrdu,
Kai tik īraugu kur rotu,
Tivleņ acīs maņ jau klōtu:
Rasna buca, malny nogi,
Ōzš ar bōrdu i div roģi.

Vīna līta pōrzameja,
Agrōk cytaižōk gon beja,
As kab izbāģť ōža roģu,
Bāģu tōli, tōľ nu ola
Redzīt puiši, kai tī beja,
Kū maņ aļtenš padareja!

DIPEIŠA PRĪKI I BĀDYS

Bej maņ kaimiņš Vinca Ūdenš,
Patš kai stuļdzs — pīna pūdenš.
Par jū grybu pastōstāt
I jō gaitys aprakstāt.

Dzeivōja jys nūmetnī
Çocis Unrys paspōrnī
Zalis biksis bej jam kōjī
Cygareti kiupynōja.

Kartys lobprōt paspielāja,
Klaušys pīldāt nagribāja:
Buļbys myzōt, molku škālť,
Kastis nosōt, pūdus cālť.

Tikleidz atīt klaušu kōrta,
Vincam rūnās lela kaitā:
Golva reibst i vādars sōp,
Līkās, ka jau gols ir klōt.

Nabogs īt iz ambulanci,
Grauzdams sausys maizis kaņci:
Lyudz nu klaušom atbreivōť
I ļautļ jam vīglōk padzeivōť!

A lagerfirers naprūt jūku,
Vincam atmat tik ar rūku:
„Ka tu klaušys napiļdeisi,
Cigaretis nasajimsi”.

Vinca lyudzās stanādams
I penderi kaseidams:
„Mīļš Līder, naceļ kildu,
Ļauņ maņ peipāt česterfildu”.

Atbiļd komendants jam gudri,
Jo lobs padūms rodōs mudri:
„Ka tik par mani bolsōsi,
Tod cygareti dabōsi”.

Godi gōja, laiki steidzā,
Çocā Unra dzeivōť beidzā.
Tūlaik Dīva putnenim
Jōbrauc bej pōr iudinim.

Ībraucš jaunā pasaulī,
Vinca nasād pakrieslī.
Dorbu atroda par ŗaizi,
Dīnys napalaidā greizi.

Ar maizis ryku kabatā
Steidz strōdōť slūtu fabrikā.
Naudys našķidā par olu,
Dzārā tikai koka-kolu.

Dzeivi dzeivō cīž klusu,
Dorbā nabraucā ar busu.
Naudu krōť jam beja priks,
Lai kliutu bogots saiminīks.

I vīta vysu drūsōka
Līkās bỹš zam matrača.
Tī nu kotrā olgys dīnā
Kluseibā jys naudu lyka.

Naudys žūksnis augtiņ auga,
Kai aug ols iz loba rauga.
I pať tyvōks pazinā,
Cik Vincam naudys, nazyna.

Pec tam tik atgō nalaimā,
Kas nikod naiť klīgdama.
Zīmyssvātkim saimineica
Gryb, lai Vincam bỹtu prīca.

Jam nūpierk jaunu matraci
I nagrybūt jei saceļ traci.
Vacū tod jei atdávā
Niegerim kas atbraucā,
Monts taidz aizvadams ar mūlim
Nazasteidzūt lānim sūlim.

Vinca atgōjš vokorā,
Nu bādom saleikst kokorā.
Vincam osorys bej sejī,
Niu vyss ītaupiejums viejī.

„Tāvu zemes kalendars”, 1966

A. Pleišs

„Tāvu zemes kalendars”, 1955

MODERNĪS PRECINĪKS

Apnyka maņ vīntuleiba,
grybu apjimt sīvu,
Patš nazynu kaidu,
rasnu jimt voi tīvu.

Saimineica vajdzeiga,
laiks jau svētūs braukņ,
Dūmoju as dīn i nakņ,
iz kuru pusi trauķ.

Pasaulī kod pazaver,
vysaidu ir maitu,
As gon grybu sameklāņ
bogotu i gleitu.

Dzeivī rūnās vajdzeibys,
nav jau slykti ar,
Ka caur preceišonūs cylvāks
bogots palikņ var,

Itōs dūmys mani komoj
jau ostoitu godu,
A ar padūmim maņ paleidz
daudzi draugu, rodu.

Tai maņ sūlōs krystamōtā:
„Maitu ir da sōrgys,
Tikai šymūs laikūs, cōleiņ,
puišu golvys dōrgys.

Apzaprecāņ tagad, biernēņ,
līta nav cīž gryuta.”
I pi vysvysaidom bryuņom
mani svētūs syuta;

Cyti vaicoj, iz kurū pusi
vairōk valk tovs prōts,
A ka nazyni, jī soka,
gon jau nūvāsš svōts.

Cyti soka: „Par ilgi losīs,
smolka tova garša,
Bet cerāsim, pa bazneicu
saīsīm zam marša.

Tod prīceigi, omuleigi
dzārsim tovs kōzys,
Ilgus godus, laimi vieļūt,
skandynōsim glōzis.

To tik tūlaik sapņōņ vari,
kas tāv bīš par laimi,
Ka laiceni padzeivōsi,
īgōdōsi saimi.

Bīsi cīneits tu nu vysu
kai gareigs saimis tāvs,
Pylni orūdi bīš maizis,
gūvu pylns bīš klāvs.”

Itū vysu apdūmōdams,
sōku svētūs steigtīs,
Nazynōdams, kai tei līta
turpu vāļ var veiktīs.

Tod nūpītņi apdūmōju,
kaidu lyugņ maņ svōtu,
Kas vajdzeibys gadiejumā
dadūtu maņ prōtu.

Par svōči jiemu eistū mōsu,
kas jau pi ūtra veira,
Padūmojūt tai kai breinums,
čygōnītā teira.

Jei mani izvodōja
pa vysaidom molom,
Sovu draudzi apbraukōju
gondreiž pa vysom solom.

Kur tik ībrauņ, tivleiņ jei
„pridannū” sōk prasāņ,
Tai ka bryutis tāvs voi brōļš
pakausi sōk kasāņ:

„To jiuš meklejot sīvu,
kas vajdzeiga jums ir,
To jiuš prosot, lai nu monta
lelu daļu škir.”

Rādžādams, ka maņ ar mōsu
arvīn slykti klōjis,
Dažōs vītōs paņ ar dūsmom
iztreņcā nu mōjis,

Gōju i par svōtu lyudžu
garū Izidoru.
Paļdis, cylvāks, tys izražis
pacālā maņ goru:

„Draudzeņ, ka tu grybi
bogotu sāv sīvu,
To aizāj tāpaņ
iz Upmaļu Īvu!

Tai ir pyurā pīlykts daudz
dvīļu, cymdu, zāču
I iz gultom pīklōts
vysvysaidu deču.”

Verūtīs iz Īvys monta,
sirdš maņ sōka smīņ,
A tā bāda atsaroda:
tei atsasoka īņ.

Ūtrā dīnā nūzalaižu
iz Pazulis dvoru,
Vyss jau bītu labi,
kab nabejš as par kōru.

Pīprasieju daudz monta:
gūvu, vušku, naudys,
Kai tī mani iztrīcā,
padūmojūt - raudys.

Tod pa celām īzagrižu
pi školōtōjis Ausmys.
Kai jei mani izzūbōja,
padūmojūt šausmys.

Tai as, svētūs braukōdams,
soku, na par jūku
Daudzi kauna pīdzeivōju
i pōrcīšu daudz mūku.

Mesšu molā dūmys taidys,
kas maņ prōtu jauc,
Braukšu tī, kur pošam pateik,
na tī kur syuta ļaudš!

Samekleišu leigaveni,
kas bīš čakla, jauna;
Bīšu prīceigs patš nu jōs i
nu cytim nabīš kauna.

I tik tūlaik muna dzeivā
varās cāļtīs, zālņ
Ka paņ montkrōpi vareišu
nycynōņ i pālņ.

Dīven, āj maņ paleigā
tikņ iz eistō celā!
Tāv par tū leidz nōvāi munai
bīš pateiceiba lela.

P. Kalniņš

NAUDA KOLTŌS

(Pōsoka)

Tei nav pōsoka tik prosta,
Kai vacī ļaudš tū bīži stōsta,
— Naktš tymsumā kod redzi guni,
Nazabeiš — ni tī vylki, ni tī suni,

Tī nauda pīmierkusā koltōs,
Kū sakrōjš kaidš sāv dīnōs boltōs,
Lai ņaizi, ceļūtīs nu kopa,
Dzeivā nav kai bolta lopa.

N. N.

STŌMAČŪS

O! cik as laimeigs beju,
Kod zīm iz kaimiņ-kōzom skrieju.
Kai tyku klōt pi kōzu mōjom,
Nu prīcys navarieju stōvāt kōjom.

Kod īraudzieju durovys valī,
Dūmōju, i maņ tā dalā.
Dreiži viņ iz pasūli kōpu
I par vysim lelōks topu.

Cytam patyka iz mani vārtīs,
Cytam maņ aiz apaklis čārtīs.
Nazkaidš kulāks par pakausi dyurā,
As i saleiku pi ceplā styura.

Seņōk kaidam skūpam, vacam
Tei nauda karinā par placam,
Zam lupotaina svōrka krūkom.
Vecš klieđa apkōrt tai bez mūkom.

Kod vacums syta dyuri cītu
Kod naspāks styndzynōja kaulus
— Bej gryuši atrasť naudai vītu,
Napamāšť tok vysu praulūs...

Bankai vacīs naticāja,
Akcejis tod nabej mūdī,
Īpašniks tū pōrskaitāja,
— Daudzi natierāja būdī.

Tai rādžājās, ka bījš gols
I nabaudāt maņ šū kōzu ols.
As beju puika pavysam slavns
Napađūmoju ka maņ satikš kauns.

Na švaks as beju puika,
Tik vīnys acš maņ tryuka.
Bet dzieržu nazkas šveikšť ausī svōtam
Tivleņ tyka vīglōk munam prōtam.

Svōts, kai pazeistams cylvāks,
Nu vysim cīnejams tyvōks,
Nu golda pājiemš ola spani,
Mudri mīdzās tyvōk pi mani.

Bījsi vasals draugs, Pōvols!
Izdžārsim pa glōzāi tō kōzu ols.
Sajusdams sevi pi laimis
Aizmiersu as par baimis.

Styprā pūdā naudu lyka,
Lai nateik vabalā, ni slika;
Rausā dīnvydūs nu kūka,
Iz vokorim cik snādzā rūka.

Naktš tymsumā, kod leitenš slacāja,
Tū vysu padariejš jys sacāja:
„Šuru muru — duru, buru,
Par sovu montu as tū turu;

Kas bījš tik mudrys,
Kas bījš tik gudrys,
Kas nazynōdams atrasšť tū
Lai skaita sāv par dōvōtū!”

Teiču, paļdis svōt, ka tu iz mani
Atgōji ar ola spani.
Tai pa vīnai, glōzā pec glōzis
Kaidu desmit munā kokla gōzās.

Tā kur bejš-nabejš lūpu gons,
Jam pi capuris dasīts zvons,
Nav gon ka jys greiži verās,
Vāļ aiz lelōs pōtogys čerās.

As nu svōta pīdūšonys lyugt,
Bet jys maņ aiz motīm plyukt.
Kō tu tā blōvi kai telš?
Voi nazyni, kur tovs ceļš?!

Radzu, ka bījš maņ švaki,
Jo sapārš kai čygana kaki.
Īgōdōju, kur sovys mōjis,
Monu, ka nagryb strōdōť kōjis.

Malnam apbūrtijam kungam
Beja izticāts šū naudu globōť,
Tys bruņōjis ar lelom rungom,
Prūt nūslāpumu gūdam sorgōť...

Šys malnījš kungs niu stōv iz vakti
I kaļtej naudu vīnmār naktī,
— Bez atslāgys i dzeļža skreinis,
Zam vacūs buramvōrdu zeimis.

Leidz šai dīnai vāļ nav rosta,
Malnō kunga gryutō nosta.

„Tāvu zemes kalendars”, 1969

Puș-rōpu tyku iz breiva gaisa
Lai tī maņ nikas namaisa.
Pa breižam patš nazynōju, kū doru
Varbūt ka ar nōsi snīgu oru.

Bet vys tik голу-golā
Tyku sovā solā.

„Drywa” Nr.3 – 1913

KOMETA (1910.godā)	Sivītis īsōc rūnōt: „Vajag pīzagatavōt! Kū tī daudzi bādōt?! Vajag grākus izsyudzāt.	Pasaulām bīš gols, — Nav kū monta žālōt! Izdzārsim mās ols, Kū tī daudzi bādōt.	Bogoti par naudu dzer; Biedeigīm kuldys tīvys, Bet i tī pa pylnam dzer, Koleidz prodzer sīvys,
Vinā lelā cīmā Zinā beja izplateita, Ka majī ap pusi Nūsisš ļaudš kometa	Tūlaik baist nabīš Sazatikt ar smierti, Koč pasaulām gols bīš, Koč ar dzeivi bīsim škierti"	Ka pasaulām bīš gols, Mās deļ itō naraudōsim. Krūgā irā daudzi ols, Izdzāruši padzīdōsim.	Pōrgōja kometa. — Nikam rādzāt natyka! Vysus dzeivus památá, — Biedeigi bez sīvu palyka.
Pōrjymti ar baimi Cīma ļaudš runoj, Par šū nalaimi Sagōjuši bādoj.	Bet veirīši na tai, Na tū dzīsmi dzīd; „Kometa krisš, zynoms, Vajag iz krūgu iť.	Moz bīš itō dzierīnā, Dabōsim mās cyta. — Ka krūgā irā branđīna, Zynoma mums līta".	„Drywa”, Nr.144 – 1912
<i>Romuks Žauga</i>			
AUGUSTAM — PASAULÁ APBRAUCIEJAM	Gaida plašīs pasauleitš krōšnim dobys skotim, naparostys daiļovys zyly-zalim motim.	Atbrauç, August, nazabeist, vairōk nav tá vušku, pasteidzā tōs izgināt nu krīviskūs častušku.	Gludōk dzeivis skrytuļš riť ūļņeicā, kur cielīs, koč jau godu pīcdesmit, koleņ atsašķielīs.
Verās Augusts tāvainī, apškodeitā karūs, cyloj sovys postolys zīmā — pavasarūs.	Sveika, dzymtā ūļņeica, gon řaiz atsagrīzšu, bogots, slavons, cyldynōts tod tá izarīzšu!	Dzeivs vāļ kas nu jaukumim latgališu solōs, slyktō smoka mutulim beidzūt aizaskolōš!	Nadzār Juglys iudinā Reigā tī nu krāna, atbrauç, īlisim tāv ols nu tō lelō žbana!
Spriž — tá tōli natiksi, nasakrōsi pyuru, mozi mīysu kaļneni, Rāzna — prūds pret jyuru.	Vādās labi plašumūs, Augusts - veirs ar vōrdu: apzasīvōjš, apbyuvāts, cīnejamu bōrdu.	Vāļ ir mārgys Mārdzini, Stirnīni kleist styrnys, vāļ jau ludzōnīšūs sād vacōs liktiņdzirnys.	„Tāvu zemes kalendars”, 2003
Žāl tá sovys jauneibys, šaura latgaļsāta, dzierç — pi jaunōs vaļdeibys pōrtikšona lāta.	Laiki mejās. Tāvainā atver škeibūs vōrtus, sovus dālus gōteļus sauc pi dzymtō pōrta.	Vāļ jau maitineiņom tōm, acīm sylti-bryunom, jaunōkom i skaistōkom, ballis kleitys šyunom.	

Oņtā Leičujōņs

NAUTRĀNU REDZIEJUMS

Kei stōsta teika: ceļu krystā caltā krūgā,
Pi kaida stōvādami lūga,
Ar ola skrūzjom laiku kavādami,
Tūs saturu par cīži lobu slaveidami,
Tá mīstam puiši vōrdu atrast golvys lauziejuši.
Bet pakaušus viņ dauziejuši,
Jo kas viņam lobs, tys cytam licīs sprosts
Kei Laigolovys gosts,
Kod apkōrt taidys vītys skaistys — Opinki,
Rasnupli, Dekteri i Zaļō muiža, Kristinki
I Lyuza, i Zaļūkšni, i Gailumi...

Kod vysi reibūnī jau bejuši kai tumī,
Ir rodusās jīm ideja vystroka:
— Kū pyrmū satiksim, lai nūsaukumu soka!
Tá pieški izasaucīs kaidš vāļ gluži zāns,
Kam uzvōrds beja Īvulāns:
— Ei, rogovys nu Sārņu pusis brauc!
— Nu sauksim tod par Rogovu! — jam cyti sauc.
— Kas, troks tu esi niu voi glups? - keids preteim ciertīs,
— Tāv apleik viereigōk tok vajadzātu vārtīs! —
Bet tūmār cyta namaniejuši vysleidza.
— Par Rogovku! - jū palobōja Reidzāns,
Iz augšu skrūzi pacaldams pi ņaizis.
Tai troks voi nu Rogovkys jau seņ pa zámi staigoj,
Kū kaitynoj, kam jautri maigoj.
Ņaiz Reigā satyku as jaunu mārgu,
Kauneigu, bet Latgolū šei turūt «dārgu»:
«No pašas Ragaukas, kur piedzimusi,
Šurp esmu es tak atnākusi...»

Ar Nautrānim tei līta bejusā jau vysai žygla,
Nav trauciejusā vairs nikaida navuiceibys mygla,
Kod calta bazneica i draudzā dybynōta,
Jau rogovkiši bejuši pi latiniska prōta:
Nivīnam napīdereigs, trešūs kōrtys — neutra,
I gudrā svešā vōrdā saukušīs

par Nautrēniem.

„Tāvu zemes kalendars”, 2004

Rasma Urtāne

IZ DZEIVIS

Ņaizi baba dzedam soka:
— Itā naloba it smoka.
Voi Tu otkon krūgā beji?
Voi pi Teklis īpeļdieji?

Švōrbōdamīs škeibi, greizi:
— Tu tok runoj napareizi!
Soka dzeds i dūšu rōda:
— Najiutu nikaida smōrda!

Gōju gūvu pōrsīt reitā,
Redž, kur staigoj nasapeitys!
Īraudzieju - sābru celā
Ībāgusā mýsu tálā.

Kab tei škodi naizdareitu,
Sābru dōrzu naizmeideitu,
Skrieju as, cik spāka beja...
Nu, i atsapyušu lejā.

Garom Teklā gō iz gonim:
— Kū Tu, Odum, itā dori?
Paleidzi maņ dzelu vīnu,
Šakur sādā papļauņ sīnu! —

Naba itā vaini meklāt,
Atraitnā tok sābru Teklā;
Škodā napaleidzāt taidai,
Nu i papļōvu deļ kaita.

Baba dzedu jem aiz skausta:
— Pošam pļova nanūpļauta!
Vozojīs pa sābru mōjom,
Sātā āj iz meikstom kōjom!

Odums rādž, tá nabýš jūki,
Baba čer, kas teik pa rūkai
Da lai pazaslāpť nu trača,
Klusi īlein zam matrača.

„Tāvu zemes kalendars”, 2004

DZÁDZKYS NALAIMÁ

Kō deļ, dzádzka, tai skumeigi skotīs
Voi tāv nūtyka nalaimá kaida,
Voi jau dzeivī sōc nalabi klētīs,
Varbūt misiejīs, īkryti bādā?...

Agrōk vysod prīceigs tu beji,
Vysod turieji pacaltu goru;
Tagad daguns tāv līcās iz lāji,
I osorys laužās iz ūru.

Varbūt čotka ir vaineiga skumái,
Voi naatsyta dūsmōs jei tevi,
Varbūt pamást tevī jei dūmoj;
Kō deļ taidu tu vali jai devi?

Laikam tevi nu bankys stum ōrā,
Atjem olgu, voi centru, voi vītu
Draugi “zociki” šmuci tāv dora,
Kas par īmesli skumái tai būtu?...

Voi muns plemīnīk, jauns vāļ tu esi,
Naredzi apkōrt kas dorōs;
“Kristeigī” palyka nykni kai besi,
Skraida, lomojās, borās.

Vini par baklažku nūsaucā mani,
Izstyumā nu partejis ōrā,
Gōž maņ vīersā sūmozgys spanim,
Vysaidys kibelis dora;

Sovā gazetā “Latgolys bōrdā”
Daudzi kō slykta par manim roksta,
Mani jī lomoj, naīrādž kai čortu,
Munus grākus pasaulām stōsta;

Viņu līderi, ar naktš katlenim rūkōs,
Mani svietej pret Latgolys tautu:
As, dzie, dorūt nalobys štukys,
Napyldūt kanona pantu,

Pōrōk pasauleigs palicš asūt,
Atjiemš veiskupam telpys,
Naceistu, naškeistu dzeivī as vadūt
Lelōka naasūtā šēļmys...

Voi tys panasams?... Plemīnīk mīlēs,
Sok, voi pareizi “kristeigī” dora?...
Vini sateikūt mani iz īlys,
Bāg, kai nu naškeista gora!...

Vāļ tai naseņ, kai partejis liders
Lelā gūdā pi vinim as beju,
Vežu “kristeigūs” pareizōs slīdōs,
Viņus lūcāt pa sovam spieju.

Vysi “kristeigī” klausāja mani,
Munys runys, leidz pādejam vōrdam
Kū as runōju nu katedrys saeimā,
Vini drukōja “Latgolys bōrdā”,

Tūlaik kristeigī cīnāja mani,
Līlāja, slavāja, teicā;
I tai, patiši, vini caur mani
Daudzi kō sasnādzā, veicā,

Tagad aizmiersti nūpalny muni,
Kurūs vairōk beja par symtu,
Mani lomoj, kai pādeju suni
Izmat ōrā, kai caurojū cymdu,

Tikai Franka napamat veci,
Ar tū nūslādzom tagad mās bloku
Cytaiž jau būtu — koč jam rūkā svāci
I izlaid pādeju smoku...

Nabādoj daudzi, dzádzka muns mīlēs,
Tai vinām plemīnīks soka,
Tevi izmátā oplom iz īlys,
Nav vāļ tei līta tik troka.

Ka tāv ti “kristeigī” pīteicā karu...
Pīspļauņ iz golvys jīm vysim!
As tāv, kai sovam, paleidzāt varu;
Divejūs styprōki bīsīm.

Nōkušūs dorbus strōdōsim kūpā,
Vysod vīns ūtru mās vīļksim,
Gon vāļ ir tautā ļauteņu glupu —
Bolsōš ... i saeimā tiksīm...

Paļdis tāv, plemīnīk dōrgū,
Ka tu veča nagribi pamást,
Esi maņ vysod par sorgu
I nadūd “kristeigīm” apāšt.

X.

VACA PŌSOKA PAR GAISMU JAUNŪS SVŌRKŪS

(Feletons)

Beja kungs, i beja muiža,
A pi muižys beja krūdzenš,
Tai sāv krūdzenš, seika muižā,
Bet ļūti jūceigs beja kundzenš.

Gon tam maizis, naudys gona,
Gon vysaida beja loba,
Bet, lai ļaudīs kungu mona,
Rādž, tam kungam taida doba:

Kaidis jys prōtnīks, kaidis jys strōdnīks,
Lai jū mona, lai jū zyna
Kaidis jys ļaudim draugs i gōdnīks,
Lai jū vysī teic, lai cīna.

Muiža, zámá! Kas nu muižys!
Tikai pyulis! — soka kundzenš.
Dūsīm ļaudim lobōk gaismu—
Cyta dareišona krūdzenš!

Dūmōts, dareits! Krūdzenš strōdoj.
Pōrdūd syurū, pōrdūd olu;
Redž, kai kungs par mūsīm gōdoj!
Runoj ļaudš pa vysu molu.

Dzer niu dāly, dzer niu tāvi,
Dzer nu reita, dzer pa vieļu.
Tukšys klietš i tukši klāvi,
Kundzenš brāc: as gaismu cieļu.

Kungam nauda, kundzenš smejās
Ļaudim palīk moki šauri;
Kungam vaigs aiz prīcys mejās,
Ļaudim golvys, pīris cauri.

I tai plauka ilgus godus
Ļaudim gaisma, krūga gaisma.
Ļaudš sōc pīmieršt Dīvu, rodus,
Aiz to krūga celā taisna.

Bet kur prīca tī i bādys:
Prīca myužam vīna nanōk.
Kungam raudys, kungam gaudys:
Gaisma, jauna gaisma atnōk.

Na tei gaisma, kurū atnas
Kunga vara, krūga tykums.
Bet tei gaisma, kurū atnāsš
Skaidrys prōts i Dīva lykums.

I šei gaisma, gaisma jaunō,
Īt pa cīmim īt pa solom,
Īt pi loba, īt pi ļauna,
Spūdri speid̃ pa vysom molom,

I šai jaunai gaismai austūt,
Mūstās ļauteni nu mīga;
Kungam sōp, kai zūbus raustūt,
Tymsums dylst, kai guba snīga.

Ļaudis celās, acis plotā,
Skotōs, vaicoj: — kur mās tykom?
Krota golvys. kungu krota:
Sok! kur gūdu, montu lykom?

Sabryuk ākys, gōžās mōjis.
Izpuť, izgaist rods pec roda,
Mīsa plyka, plykys kōjis,
Sīvys, bārni džeibst nu boda!

Dūmoj kundzenš, golvu kosa,
Kai lai satur vacū varu?
Taisa spustys, spēkus losa,
Pīteic jaunai gaismai karu.

I kai naktš putyni bōžās
Viersum krūga brōļu bori,
Bet jī cyts pec cyta gōžās,
Pōrspiej vysus gaismys stori.

I aiz vīnam augstōk celās
Jaunys gaismys spūdri stori,
I aiz vīnam dziļōk velās.
Krūga gaismys ļaunī gori.

Celās bīdreibys i būdis,
Jauna dzeivā ļaudim stōjās,
Izīt dzeršona nu mūdis,
Cytaidi niu dzeivī klōjās.

Gaisma niu pec kara gryuta
Myužam spūdrus storus syuta.

„DRYWA”, Nr.45 – 1910

SKŪPĪS VECŠ

Stōv pi meža ustabenā;
Sīnys caurys, praulōtys.
Vaca i bez jumta vinā —
Lyuzt tai sejis kvāpōtys.

Vysod klusums storp tōm sīnom:
Siermīs vecš niu dzeivoj tur
Guļ jys koktā naktim, dīnom;
Guļ i nastaigoj nikur.

Vacs i slyms jys. Bōrda bolta;
Sveita tik iz placim jam.
Mōji tukšs: nav gultys, golda,
Gryuta dzeivā vecelām! . .

Jam jau lūcekļūs nav spāka
Nabogs jys, ciž vōji rādž.
Dzeivoj — mīerdōs, vīns, bez grāka —
Vysu dzeivī nairādž.

Tikai vīns jam komoj prōtu,
Tikai tū jys dīvynoj:
Naudu, dzeļža skreini krōtū,
Vecš tū sirdī mīlynoj. . .
...

Zīmys vokors. Viejš solts celās.
Gaudoj viejputni, kreit snīgs. . .
Večam apleik mygla velās,
Mīdz ciļ acš jam gryutīs mīgs. . .

Nabogs sovā sveitā tynās.
Tikku-tikku pyustīs var. . .
Gryb jys iļ, bet kōjis pynās.
Lymst, i mīgst jys vīnumār. . .

Gryutī sapyni jauc prōtu.
Acīs bīži brīsmys dzymst:
Nōvis izkaptš stōv jam klōtu,
Naudys pūds caur zāmi grymst. . .

Vecš tod tryukstās.. Dīveņ svātu!
Kas ar mani nūteik tā?
Nōvā... Vātra jauc maņ sātu. . .
Grymst tī „zalta skreineitā”! . .

Gunš nu skreinis... Sveči malny. . .
Valny skreinis naudu ber. . .
Nauden! Nauden!.. Nūst jiuš valny! . .
Dīveņ! jys jau mani čer. .

Laidit mani! Dūdit naudu!
Dūdit maņ tū paglobōt!
Dīvs! Tu izklaus munu raudu!
Dūd vāļ drusku padzeivōt! . .

Vysu dzeivi naudu krōju.
Olkons, plyks as staigōju.
Vacūs kaulus, mīsu vōjū
Tikku dzeivs as volkōju.

Caurom naktim nagulieju;
Ryugtūs svīdrūs strōdōju.
Mīga dusys nameklieju,
Tik ap naudu dūmōju —

A tā muna dzeivā beidzās,
Gaist jau muna naudenā. . .
Eukur valny pulkim steidzās. . .
Dzierd syt nōvis stuņdenā! . .

Grīžās muna ustabenā.
Vātra-vīsulš vysu jauc...
Ak, jau kreit iz manim vinā. . .
Vylki gaudoj, suni kauc...

Maņ ap golvu līsmys tynās.
Valni apleik skraidelej.
Kōjōs maņ jū āstis pynās.
Viersā maņ jī svečus lej. . .

Dīvs! Tu globoj mani veci!
Maņ jau gryuši dvašojās. . .
Svāti, dūdit dreīžōk svāci —
Nōvā klōtu tyvojās. . .

Rādž: tī āļnā... Gunš i līsmys. . .
Dvāselis tī raud i klīdz. . .
Vysur bailis, vysur brīsmys. . .
Kryutežu maņ valni mīdz. . .

Dīveņ! Glōb Tu!.. Nūst jiuš, valny!
Āļnis gori! Nūst jiuš!.. Nūst! . .
Ak!.. cik korsti... sveči malnī! . .
Nūst!.. Jys kreit, vairs nazamūst. .

...

Vieļōk, jau pec vairōk dīnom,
Veča sābri-kaimini
Storp tōm malnōm praulu sīnom
Rādž iz greidys myrūni.

Vecš guļ zylom, soltom rūkom
Naudys skreini īzačierš.
Brīsmēigs vaigs teic, kaidom mūkom
Skūpīs vecš ir nōvi tvierš.

Al K

KŌZYS

Mýsu cīmā lelys kōzys.
Daudzi ols i gostu daudz.
Sād ap goldu brōli, mōsys,
Sād i cyti gūda ļaudš.

Golda golā — „svōčis“, „svōti“
Jaunīs pōrš pi svōtim sād,
Vysim gostim jauki prōti,
Vysi teic: „Tik dzer i ād!“

Tikai mýsu ļaudavená
Bōla, dryuma, skumeiga.
Sād i gryuši pyušās viná,
Āšt i dzárt jei narauga.

Korstys, gryutys asarenis
Rīt jai tymsōs actenōs:
Škiertīs gryuts nu mōmulenis,
Gryuts ir izīt tautenōs.

Žāl jai sova vaiņucená,
Žāl jai jaunū dīneņu.
Žāl jai skaistō rūždōrzená,
Jaunū dīnu pīmiņu. . .

Gryuts jai atstōt bōleņus,
Gryuts jai pamást mōsenis;
Nakūpt vairs jai rūždōrzenus,
Nadarynōt dzīsmenis. . .

Sād jei dryuma, nūskumusá,
Dūmoj gryutys dūmenis.
Golvu zami nūlaidusá,
Slauka sovys actenis. . .

Bet pret goldu „skripkys“, „basys“
Skaņ i gostus prīcynoņ.
Stōv iz golda galá, dasys,
Ādōjus viņ aicynoņ.

Gosti jautri runoj, smeņās,
Ād i glōzis tukšynoņ.
Ols par glōžu molom lejās
Aļtenš prōtus reibynoņ.

Kōzu dīna — prīcys dīna,
Vysi jauki, prīceigi.
Nūskumuša nav nivīna,
Vysi jiutōs laimeigi

Tikai vīna ļaudavená
Dzilōk, dziļōk skumōs grymst.
Bādoj, gryuši pyušās viná
Sirdš nu sōpom nanūrimst.

Atstōt tāvu, mōmuleņu;
Bōleņus i mōsenis
Dyžan gryuts. . . I tō deļ viņu
Komoj taidys biedenis.

„JAUNAS ZINIAS”, Nr.10 – 1913

Skomba

„DRYVAS” JŪKI

Začš nūspārā munu tāvu
Ar pakalis kōjeņom;
Cik gribieju nūraudōt,
Aiz smīklenā navarieju.
Tautys daina

Skritiņ-skrieju, liektiņ-lieču
Iz tū Nevys prospektenī,
Devu vara pātaceni,
Pierku „Drywas” numereiti.

Pīstōstāja muni draugi,
Ka tī asūt taidi jūki.
Ka ni golvā nasajimt,
Ni prōtenī paturāt.

As nūskrieju, as atrodu
„Drywas” lapnū dzeivūkleiti:
Mōjai numerš četradesmit,
Kvatereitái vāl vīns klōt.

Aizturieju kryutīs dvašu,
Sazajiemu drūsumeni,
Rōvu Redakcejis zvonu,
Gaidu durys attaisūt.

Klausūs: garim, gryutim sūlim
Atcylpoj patš Mateisenš,
Nūceļ kōšus, atmat važys,
Īlaiž mani kambarūs.

Tovu lapnū dzeivōšonu
Tymā „Drywas” kvaterī!
Cik tá krāslu, cik tá goldu,
Cik tá „Drywas” numeru!

Trejus lelūs kambarus
Trejs dyžoni dzeivōtōji:
Vysi lely raksteitōji,
Osprōteibu vōreitōji.

Mateiss guni kurynoj,
Jūku kotlu siļdeidams;
„Jaunas Zinias” škurynoj,
Bezdivēibys mekleidams.

Divi vacys jumpravenis
Garys spolvys pagivušys
Osprōteibu kotlā maisa,
Maiseidamys sutynoj.

Tá redzieju, tá pazynu,
Kai tei „Drywa” jūkus taisa,
Vōrej lelōs osprōteibys,
Ar kū ļaudš i smīdynōt.

Sprakšt guntenā zam tō kotla,
Putys viņ pa gaisu skrin.
Osprōteibu vōreitōji
Vysi trejs pi kotla līn.

Mateiss soka: „Tymss kai āļnī,
Nikō navar sarádzāt;
Veritās jiuš, mōsenis,
As nūišu papeipāt”.

Verās vīna jumpravená,
Pazaver i nūzabeist:
— Oi, ļauteni! Kū as radzu
„Jaunas Zinias” tāvus kaun!

Verīs, mōs, kai vīni dzanās, —
Nāži rūkōs, ašnis tak...
Redzi, — „Drywu” gryb jī nūkauť,
Ak, kai nabadzeitá bāg!

— Kū tu, mōseņ, nīkus plōpoj!
Soka ūtra jumpravená, —
Nakai blienis taidys runōť,
Lobōk nūskaitņ pōtorus.

Ni tá nāžu, ni tá ašná
Navaru as sarádzāt;
As tik radzu, ka tōs „Zinias”
Bučojās ar tāteišim.

— Mōseņ, natici, kū redzi,
Ļaunīs gors tī kārdynoj;
Tys ar bučōšonōs biļđom
Āļnī tevi vadynoj...

Mōsenis tai plōpōdamys
Ap tū kotlu grūzōs, trynās,
Mateiss klausōs i ar spolvu
Roksta vysu numeri.

Mateisenš gon gudrs veirs,
Sáv gaļvenis nakaļtej:
Kū jumprovys sapļōpoj,
Tū jys „Drywā” īstreipoj.

Maņ i žālums, maņ i smīklys
Iz jīm trejim verūtis;
Kū gribieju pazasmīt,
Aiz osorom navarieju.

Žāl maņ tyka Mateisená,
Žāl i vacū jumpraveņu,
Kam jōm borgīs „Drywas” tāvs
Icīk malnu dorbu dūd.

Pažālojit nabadzeņus
I jiuš, mīlỹ laseitōji,
Viņu gryutōm osprōteibom
Apsmīklenā nacelit.

„JAUNAS ZINIAS”, Nr.45 – 1913

Ernests Vilcāns

PAR LAIKU

Staigōdams pa zāmi mīlū,
Vārās Dīvs, kai cylvāks dzeivoj.
Daudz i tōli nūgōjš beja.
Īit Dīvenš vīnā sātā,
Verās, sīva putru vōrej.
Soka: »Lobdīn!«, sīva atbiļd,

Prosa Dīvenš pazadzārt.
Eukur kruška, eukur spanš.
Pasmāļ patš i pazadzār.
Dīvenš pazadzer i prosa,
Voi niu navar leidzāt šam,
Ceļu vajag parōdāt.

Sīva nūbūrķš i atsoka:
»Eukur veirs muns zāmi ar,
Āj i prosi tū pi jō.
Maņ nav laika, putra vōrīs.«
Dīvenš nasoka nikō,

Apzagriž i it paceļu
Tī, kur veirenš zāmi ar.
Dait klōt i soka: »Lobdīn!«
Aptur zyrgus veirs, tod soka:,
»Loba dīna, mīljš cylvāk!«
Paprosa: voi tōli gōjš,
I voi tōli jōit vāl?
I iz kureini ta jōit?
Dīvenš pastōsta, cik gōjš
I iz kureini jys it.

Veirenš izvalk tabakmoku,
Lyudz jys Dīvu apzastōt,
Satyn peipi, satyn ūtru,
Pajem patš i Dīvam dūd.

Pīsāst obadiv iz vogys,
Parunoj par dzeivis dzelom
I par lobīm ļaudim dzeivī.
Pīzaceļ nu vogys veirs,
Rōda ceļu Dīvenām,
Pastōsta, kur lobōk, taišņōk.

Atsavoda, aizīt Dīvs,
Nūdūmōdams sovā prōtā,
Dīvenš tai i izlāmā:
Kam nav laika, tam i nabjš,
Kam tys ir, tam vysod bjš.

Leidz šai dīnai tai i nūteik.
Kam nav laika celā rōdāt,
Nabjš laika vysā dzeivī.
Kam laiks irā peipi sateit,
Bjš laiks sādāt, bjš laiks runōt,
Dīvenš atļauš atsapyust,
Dzeivī gon bjš vysam laika.

Laikam navāg pakaļ skrīt,
Laiks kai mýsu diveiba.
Laiks kai liktinš,
Laiku vajag gūdā turāt
I ar laiku kūpā it.
Kas pa tukšū iznīkoj,
Pāč tū ryugti nūžāloj.

Laiks ir mýsu vysu eņgelš,
Moža ka patš golvonīs.
Deļtō vysi mās kai vīns
Laikā dzymstom,
Laikā mierstom,
Laikā milom,
Laikā neistom.

Laiks ir precāt,
Bārnus audzāt,
Laiks ir smītis,
Laiks ir raudōt.
Vysam, vysam sovys laiks.

Mīļoj laiku, tī kam irā,
Namīļoj - kam laika nav.
Apzastōj i padūmoj,
Cik daudz viertāj laiku sāv.

„TIKAI TAI” 2024

Ernests Vilcāns

NU DZĀRŌJA DZEIVIS

Izrauņ, bratka, krutka ryugta,
Tai voi itai dzeivā gryuta.
Izrauņ, moža tod pa mīgu
Īraudzeisi dzeivī priku.

Izrauņ dreizōk, nūdžār prōtu,
Rōdis bādys prōta deļ,
Tukšā golvā vieji kauc,
Gudrā golvā bādu daudz.

Izrauņ, bratka, ōtri, ōtri
Myuža dīnys garom skrīn.
Smiertš dreiz saukš pi sevā tevi,
Džār kolš golus naatdevi.

Stōv div dzārōji pi točkys:
— Kai ta, bratka, dzeivī svīžās?
— Gryuši ir pa itū laiku,
Taisneibu vairs nav nikaidu.

Gribā mani īspuņdāt
Ni par kū i ni nu kō.
Niulā lykums taidš ka tīsa
Navar atrastš vainēigō.

Dzierdieju, ka taida dzela,
Jōpōrdūd ir dvāseleitā.
Padūmōt viņ, pazabreinōt,
Kai ar tukšu sirdi dzeivōt?

A ni varās maitu mīļōt,
A ni varās paraudōt.
Īsim pajimsim pa krutkai,
Lai tū vīglōk pōrdzeivōt.

„TIKAI TAI” 2024